

Magyar
Természetvédők
Szövetsége
Fold Barátai Magyarország

NEMZETKÖZI FEJLESZTÉS AZ ÉGHAJLATVÉDELEMÉRT

AZ EXPORT- ÉS A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉS-
FINANSZÍROZÁSBAN KIEMELT SZEREPHEZ
JUTÓ POLITIKÁK VIZSGÁLATA

NEMZETKÖZI FEJLESZTÉS AZ ÉGHAJLATVÉDELEMÉRT

Kiadja a
**Magyar Természetvédők
Szövetsége**

1091 Budapest,
Üllői út 91/b. III. 21.

www.mtvsh.hu
info@mtvsh.hu

Felelős kiadó:
Éger Ákos
ügyvezető elnök

ISBN 978-963-9802-14-5

2020

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

eurodad
European Network on
Debt and Development

A kiadvány az Európai Bizottság támogatásával valósult meg, szervezetünk külföldről támogatott szervezetnek minősül.
A kiadvány tartalma nem feltétlenül tükrözi a támogató véleményét, felelőssége a programra nem terjed ki.

TARTALOM

Előszó	5
01 Bevezető	6
Bolygónk éghajlatának állapota	6
A klímaváltozás hajtóereje	6
Az erőforrás használat és a gazdasági szabályozók	6
Pénzügyi rendszerünk működésének fenntarthatatlansága	7
02 A saját porta felégetése: miért nem képesek a klímavészhelyzet	8
kiváltó okára megoldást találni a piacvezérelt eszközök	
Mik a COVID-19-járvány klímavészhelyzetre vonatkozó tanulságai?	10
Kinek a boszorkánykonyhájában főzik ki az éghajlati katasztrófákat	11
és azok emberi jogi hatásait?	
Hamis megoldások „beáramoltatása”	15
A nyereség privatizálása és a kockázatok megosztása	22
Nincs klíma-igazságosság pénzügyi igazságosság nélkül	24
A fejlődés új sínekre emelése: a gazdaság társadalmi igazságosságra,	25
emberi jogokra és a bolygó egészségére alapozása	
03 A magyar állam nemzetközi fejlesztési tevékenységeinek	27
éghajlatvédelmi hatásai	
A magyar kormány nemzetközi fejlesztési együttműködési stratégiája	27
A NEFE elmúlt két évtizede elemzése	29
04 A magyar exportfinanszírozás	34
A magyar exportfinanszírozási rendszer	34
Javaslatok az export finanszírozási rendszer	38
környezeti szempontú javítására	
Szüntessük meg a szén alapú projektek	39
exportfejlesztési támogatását!	
Egyenlítői Alapelvek alkalmazása (Equator Principles)	42
A Magyar Természetvédők Szövetségéről	48

A KIADVÁNY KIDOLGOZÁSÁBAN RÉSZT VETTEK:

Ambrus Michels

Éger Ákos,

Magyar Természetvédők Szövetsége

Dr. Farkas István,

Magyar Természetvédők Szövetsége

Flora Sonkin,

Society for International Development (SID) (2. fejezet)

Heron Belfon,

Jubilee Caribbean (2. fejezet)

Kapitány Ákos,

Tanácsadók a Fenntartható Fejlődésért

Lajtmann Csaba,

Magyarországi Éghajlatvédelmi Szövetség

ELŐSZÓ

A Magyar Természetvédők Szövetsége három évtizede küzd a környezet és természet védelméért. Rá kellett jönnünk, hogy bolygónk pusztulása, a fajok kihalása, a zöldterületek eltűnése, a változó időjárás nem független a világban zajló egyéb folyamatoktól. Sajnos a pénzrendszer, a gazdasági érdekek elsőbbsége minden más szempontot, értéket háttérbe szorít. A gazdaság növekedésétől, a még több pénztől várjuk a környezeti és szociális problémák megoldását is, miközben lehet, hogy pont fordítva van: az anyagi javak előtérbe helyezése jelenti a probléma alapját. A természetet kizsákmányoljuk, hogy kiszolgáljuk a gazdaság igényeit, emellett és a pénzügyi rendszert is úgy alakítottuk ki, hogy kiszolgálja a gazdaság érdekeit, a vagyonosok további gazdagodását.

Problémáink globálisak. Jelenleg az alacsony bevételű országok 47 százaléka adósság-visszafizetési válságban van, vagy nagy a kockázata annak, hogy abba kerül. Folyamatosan növekszik a globális jövedelmi egyenlőtlenség: 2016-ban a nyolc leggazdagabb ember jövedelme egyenlő volt a világ szegényebb felének (3,5 milliárd embernek) a jövedelmével. Az IPCC szerint az éghajlatváltozás bizonyosan növelni fogja a lakosságot, a gazdaságot és az ökoszisztémákat fenyegető kockázatokat, és nagymértékben veszélyezteti az élelmiszer-biztonságot.

A globális egyenlőtlenségek elleni küzdelem eszköze, a nemzetközi fejlesztés, és a globális export és tőkebefektetések éghajlatváltozásra gyakorolt hatásairól kevesen tudósítottak eddig. Pedig nagyon lényeges, hogy a pénzügyi befektetéseink és segélyeink milyen hatást gyakorolnak helyben vagy globálisan az éghajlatunkra, hisz kutatások szerint az éghajlatváltozás jobban sújtja az alacsony jövedelmű országokat.

Tanulmányunkban rá kívánunk mutatni néhány összefüggésre a pénzügyi befektetések, segélyek és az éghajlatváltozás témájában, kitérve a magyarországi helyzetre is.

Köszönjük a Christian Aid vezette Citizens for Financial Justice projekt támogatását, amely lehetővé tette a kiadvány létrejöttét az Európai Unió forrási felhasználásával. Köszönjük Flora Sonkin, Society for International Development (SID) és Heron Belfon, Jubilee Caribbean hozzájárulását „A saját porta felégetése: miért nem képesek a klímavészhelyzet kiváltó okára megoldást találni a piacvezérelt eszközök” fejezet közléséhez, amely a second Spotlight on Financial Justice CFJ Report “Gambling with our lives: confronting global health and climate emergencies in the age of financialization” (2020) kiadvány azonos című fejezetének fordítása.

BOLYGÓNK ÉGHAJLATÁNAK ÁLLAPOTA

Földtörténetünk hatodik tömeges fajkihalásának hullámában élünk, óránként 2-3 faj tűnik el a Föld színéről örökre.

A ENSZ klímaváltozással foglalkozó szervezete, az Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) 2018-ben megjelent jelentésében megállapítja, hogy az emberiség előtt álló legfontosabb cél továbbra is az, hogy megállítsa a légköri szén-dioxid koncentráció növekedését, vagyis melegedést. Nem szabad, hogy meghaladja a Föld légköre az 1,5 °C fokos átlagos melegedést, ami már 1 foknál tart. A jelentés kimutatja, hogy 2040-ra el fogjuk érni a 2 °C fokos melegedést, ha nem változtatunk gyökeresen termelési és fogyasztási, vagyis világgazdasági rendszerünkön. 2,7 °C fokot is elérheti az átlagos melegedés, ha úgy folytatjuk, ahogy eddig tettük. 2030-ra 45%-kal kellene csökkentenünk az összes ÜHG kibocsátásunkat a 2005-ös szinthez képest, ha meg akarjuk akadályozni, hogy ne melegedjen átlagosan 1,5 fokkal a légkör. Ennek a szinten az elérése, már alig tűnik reálisan elérhetőnek, hiszen nem hogy, stagnálna, hanem évről évre növekszik a gazdaságunk összkibocsátása (Davenport 2018). Így azon is el kell gondolkoznunk, hogy mit kell tennünk 2,5-3 °C fokos átlagos emelkedésnél, ugyanis ma már inkább ez a realitás. Az IPCC összegzi a jövőképet 2 °C fokos átlagos melegedés esetén: az emberiség 37%-a életveszélyes körülmények között fog élni a környezeti katasztrófák miatt, további 400 millió ember lesz kitéve szomjazásnak, a gerinces állatok populációjának 8%-a ki fog pusztulni, a tengeri ökoszisztéma alapja, a korall teljesen ki fog pusztulni tengereinkből, óceánjainkból (IPCC 2018).

A globális felismerés ellenére az ember által vezetett kibocsátás, amely messze a legnagyobb mértékben járul hozzá a kérdéshez, még mindig növekszik. A NASA szerint a napi szén-dioxid-koncentráció a légkörben elérte az emberi történelem valaha volt legmagasabb szintjét tavaly tavasszal. Gazdasági rendszerünk abból indul ki, hogy az örök gazdasági növekedés és a pénzügyi tőke szabályozatlan áramlása a legfőbb fejlesztési cél, amelyre minden nemzetnek törekednie kell.

A KLÍMAVÁLTOZÁS HAJTÓEREI

A kormányközi tudományos szervezetek jelentései hatására a közvélemény számára is nyilvánvaló már, hogy komolyan kell foglalkoznunk a bolygókon lévő életet veszélyeztető folyamatokkal. Azt viszont kevesen tudják felmérni, hogy az érdemi ja-

vuláshoz milyen léptékű társadalmi és gazdasági változásokra van szükség. Ugyan 2020 tavaszán tomboló koronavírus járvány alapjaiban forgatta fel a globalizálódó társadalmi-gazdasági rendszerünket és az ezt létrehozó paradigmáink is megínogtak, de sajnos a világ vezetői, döntéshozói részéről nem látszik nagy elköteleződés a jelenlegi rendszer megváltoztatására. Pedig a változás szükségessége vitathatatlan. Jelenleg 6 tonna a fejenkénti CO₂ kibocsátás a világon, amit legkésőbb 2050-re 2 tonnára kellene csökkenteni, hogy kezelhető legyen az ökológiai válság, hiszen a globális szén-dioxid nyelőképesség 2-2,5 t/fő/év, ami a természetes vegetáció, valamint az élővilág folyamatos pusztítása miatt egyre csak csökken. Ez a kötelezettség a magyar lakosságot sem kerüli el, hiszen az ország kereslet szemléletű kibocsátása majdnem 6 t/fő évente (KSH 2018). Ráadásul a haza erdők nyelőképessége elenyésző fogyasztásunkhoz képest, csupán 0,33 t/fő évente, vagyis a nyelősűrűséglet 5,5%-a. Ezzel a hihetetlen mértékű kibocsátás többlettel természetesen nem vagyunk egyedül a Földön, sőt, az USA és Kanada kibocsátása 20-24 t/fő évente. Változtatni kell, és rendkívül fontos helyesen azonosítani az okokat. A világ összkibocsátásának 91%-a származik fosszilis energiaforrásokból (42% szén; 33% olaj; 19% gáz; 6% cement; 1% gázfáklya). Tehát elsősorban dekarbonizálni kell energiatermelésünket és fogyasztásunkat, amihez elengedhetetlen a politikai akarat, a jelenleg vállalt csökkentési kötelezettségek alapján a globális átlaghőmérséklet 3,2 Celsius-fokkal fog növekedni az évszázad végére!

Hiába az elmúlt évtizedek környezetpolitikája, a globális ökológiai lábnyom folyamatosan növekszik, ráadásul ez nemcsak a népességnövekedésnek köszönhető. A bolygó leggazdagabb 10%-a felelős az egyéni fogyasztásból származó fosszilis üvegházhatású gázkibocsátás feléért, amíg a Föld lakosságának szegényebbik fele – 3,5 milliárd ember – csupán a kibocsátások 10%-áért. Az ökológiai lábnyom egy másik fontos ellentmondásra is rávilágít. Miközben Svédország használ arányaiban a legtöbb megújuló energiát (54%, 2016) és az egy főre eső energiafelhasználásból adódó üvegházgáz-kibocsátás terén is az élen álló országok között található, ennek ellenére az egy főre eső ökológiai lábnyoma az ötödik legnagyobb az Európai Unióban. Az ENSZ által elfogadott fenntartható fejlődési célok területén is hasonló ellentmondást tapasztalunk, a célok területén „legjobban teljesítő” országok rendelkeznek a legnagyobb ökológiai lábnyommal.

A fejlett országok a rendelkezésre álló egy főre jutó globális biokapacitás több mint három és félszeresét használják fel átlagosan. A jelenlegi környezetpolitika hatástalanságát jelzi, hogy ez az arány az elmúlt 20 évben alig változott, a magas jövedelmű OECD-országok ökológiai lábnyoma 1995 és 2012 között mindössze 5%-ot csökkent.

AZ ERŐFORRÁS HASZNÁLAT ÉS A GAZDASÁGI SZABÁLYOZÓK

Az elmúlt évszázadokban többnyire úgy használtuk fel természeti erőforrásainkat, mintha végtelen sok állt volna rendelkezésre belőlük. Ma, a klímaváltozás korában egyre egyértelműbb, hogy a fosszilis erőforrások felhasználása nem fog csökkenni, ha közgazdasági rendszerünk nem szorítja takarékosagra a gazdasági szereplőket. Az ENSZ Nemzetközi Erőforrás Panel szerint szoros összefüggés van az erőforrás-használat és a környezeti rendszerek romlása között. Szükséges a globális erőforrás-használat lecsökkentése, hogy a globális felmelegedés másfél vagy két Celsius-fok alatt maradjon (UNEP 2011).

Egyre több javaslat fogalmazódik meg a karbonadó bevezetésére a negatív externáliák korrigálása céljából a klasszikus Pigou-adó elmélete alapján. Ennek ellenére még sehol sem vezettek be olyan adómértéket az üvegházhatású gázok kibocsátására vagy a fosszilisenergia-felhasználásra, amely radikális, abszolút értelmű erőforráshasználat-csökkenést okozott volna. Gyulai Iván szerint nehezíti a bevezetést az intézkedés hatása a versenyképességre, illetve az alacsonyabb jövedelmű társadalmi szereplőkre (Gyulai 2011). Az utóbbi negatív hatás kiküszöbölésére született a karbonosztalék-javaslat (Paul–Underwood 2019). A javaslat szerint a szén-dioxid-kibocsátást adóztatnák, és az abból befolyó bevételeket egyenlő arányban osztanák el az emberek között. A szerzők szerint ez biztosítaná, hogy az alacsony és közepes jövedelmű háztartások érdekei védve legyenek, és nem fordulnának elő olyan esetek, mint például a francia sárgamellényesek lázadása.

Gyulai szerint a karbonosztalék nem mérsékli elegendően a környezeti károkat. Ugyanis az osztalékot pénzben kézhez kapó szereplők azt valószínűleg erőforrás-felhasználás növekedésével járó gazdasági tevékenységekre használnák fel, ahogy ezt az EEB már említett decoupling-jelentése is bizonyítja. Gyulai – a Magyar Természetvédők Szövetségével együttműködve – egy éghajlatvédelmi ösztönző makrogazdasági eszközt dolgozott ki, amely egy fosszilisenergia-kvótarendszeren alapul (Gyulai 2011). Az eszköz hasonlít a David Fleming vezette egyesült királyságbeli pártközi parlamenti csoport által javasolt energiakvóta-kereskedelmi rendszerre (Tradable Energy Quotas, Fleming–Chamberlin 2011). Gyulai az évről évre csökkenő fosszilisenergia-kvótát a társadalom szereplői között osztaná szét, a magánszemélyeket illetően egyenlően. A kvóta kamatmentes pénzhelyettesítőként is működne, a kevesebbet fogyasztók a megtakarítást környezetbarát termékek speciális piacán költhetnék el. A társadalmi és gazdasági szereplők egy visszatérülő alapból kamatmentes kölcsönhöz juthatnának, hogy energiahatékonysági, megújuló beruházásokkal csökkentsék fosszilisenergia-igényüket. A rendszert egy tanácsadó szolgálat segítené. A javaslat nemcsak a természeti erőforrás felhasználását és a társadalmi egyenlőtlenséget csökkenti, de élénkíti a gazdaságot, és választ ad a kamatos pénzrendszer problémakörére is. Európai szinten a Resource Cap Coalition képviseli az elképzelést (Ceeweb.org).

PÉNZÜGYI RENDSZERÜNK MŰKÖDÉSÉNEK FENNTARTHATATLANSÁGA

A pénzügyi és ökológiai problémák egy töről fakadnak: ez a túlfogyasztás. A reális teljesítmények és a túlfogyasztás közötti szakadékot jól mutatja, hogy amíg 2007-ben a világon megtermelt jövedelem (GWP) 65,82 billió (ezer milliárd) dollár volt, addig az államok külső adóssága csak 44,61 billió dollár. Ez már akkor is ijesztő volt, ám 2018-ra a GWP 85,8 billió dollárra nőtt, a közszféra külső adóssága 58,5 billió dollárra, a teljes adósság pedig 247 billióra, ami a globális GDP több mint 300%-a.

Ha érdemi változást akarunk elérni az erőforráshasználatban, akkor azokra a hajtóerőkre kell hatnunk, amelyek a fenntarthatatlan társadalmi mechanizmusokat újra termelik, társadalmi-gazdasági rendszerünk alapvető szabályait kell megváltoztatnunk. A kamatos kamat rendszere, a bankok és pénzügyi intézmények politikai túlhatalma egy növekedési kényszeren alapuló, versengő pénzrendszert, ciklikus gazdasági válságok sorozatát okozza, amely a fenntarthatatlanság egyik legnagyobb hajtóereje.

Az IMF adatai szerint 1970 és 2010 között 145 bankválság, 208 monetáris összeomlás és 72 szuverén adósságválság volt. 2010-ben a napi 4 billió dollárt kitevő devizatranzakcióknak 2%-a kötődött a reálgazdasághoz, 98%-a pusztán spekulatív volt. Jelenleg az alacsony bevételű országok 47%-a adósságvisszafizetési válságban van, vagy nagy a kockázata annak, hogy abba kerül. Folyamatosan növekszik a globális jövedelmi egyenlőtlenség: 2016-ban a 8 leggazdagabb ember jövedelme egyenlő volt a világ szegényebbik felének (3,5 milliárd embernek) a jövedelmével.

Minden bizonnyal több és jobban elosztott finanszírozásra lesz szükség az éghajlati veszélyhelyzetek kezelésében, de a nemzetközi közösség eddig a jelenlegi problémáink gyökerén ugyanazon neoliberais kapitalista logikán alapuló „megoldásokkal” reagált: piacvezérelt megközelítések, mint pl. a szén-dioxid-piac terjeszkedése, a vegyes finanszírozás vagy az állami-magán partnerségek. De vajon a komplex új pénzügyi eszközök létrehozása és a magánfinanszírozás „besorolása” valóban megváltoztatja-e a fenntarthatatlan és igazságtalan kormányzási struktúrát, (de) szabályozásokat és a magán- és profit-vezérelt gyakorlatokat, amelyeket társadalmi és gazdasági rendszereink tartanak fenn?

Ezt a kérdést elemzi a következő fejezetünk.

02 | A SAJÁT PORTA FELÉGETÉSE: MIÉRT NEM KÉPESEK A KLÍMAVÉSZHELYZET KIVÁLTÓ OKÁRA MEGOLDÁST TALÁLNI A PIACVEZÉRELT ESZKÖZÖK

(ÍRTA: FLORA SONKIN, SOCIETY FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT (SID)¹)

MIK A COVID-19- JÁRVÁNY KLÍMAVÉSZHELYZETRE VONATKOZÓ TANULSÁGAI?

Míg a kormányok, a gazdaság képviselői és általában mindenütt az emberek a globális járvány elleni harcra fordították figyelmüket, a klímaváltozásról folyó viták és döntéshozó folyamatok megszakadtak. Ám miközben a figyelem a sürgetőbb válságra összpontosul (COVID-19), továbbra is központi szerepet kellene kapniuk a klímavész helyzettel kapcsolatos aggodalmaknak és akcióknak. Az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) megállapításai szerint már csak 10 évünk van a kibocsátás csökkentésére, mielőtt elérnénk a kritikus 1,5 °C-os globális felmelegedési küszöböt, amin túl visszafordíthatatlanná válik a klímaváltozás.² A kérdés továbbra is az, hogy biztosítsuk a klímavész helyzet intergenerációs megközelítését – hiszen a most hozott döntések és intézkedések (vagy azok hiánya) a fiatalokat és a jövő generációit fogják leginkább érinteni. Ezt szem előtt tartva a COVID-19-járvány ráébresztheti az emberiséget arra, hogy mennyire nem vagyunk felkészülve egy globális válság kezelésére, és egyfajta gyakorlatként vagy tanulási lehetőségként szolgálhat, hiszen egy a járványnál is nagyobb válság van a láthatáron.³

A globális világjárvány által okozott példátlan destabilizáció a kormányokat világszerte válságútra kényszerítette: vagy radikálisan átalakítják az emberi egészségre és a környezet épségére vonatkozó gazdaság- és szociálpolitikai stratégiákat, kezelik a válságok gazdasági hatásait, és megoldást keresnek a világgazdaság sebezhetőségére, vagy nem tángítanak a piacvezérelt kísérlettől és az extraktív kapitalizmustól, amelyekről már bebizonyosodott, hogy alkalmatlanok arra, hogy biztosítsák az egészséges életet az emberek többségének.

1 A fejezet fordítás a second Spotlight on Financial Justice CFJ Report "Gambling with our lives: confronting global health and climate emergencies in the age of financialization" (2020) kiadványból.

2 <https://www.ipcc.ch/sr15/chapter/spm/>

3 <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2020-06/now-what-climate-change-and-coronavirus.pdf>

KINEK A BOSZORKÁNYKONYHÁJÁBAN FŐZIK KI AZ ÉGHAJLATI KATASZTRÓFÁKAT ÉS AZOK EMBERI JOGI HATÁSAIT?

Máris kezd elszabadulni a klímavészhelyzet okozta pokol a földgolyó déli felén, ahol a klímaváltozás közvetlen következményeinek leginkább kitett, ugyanakkor az okok előidézéséért legkevésbé felelős népesség él. Becslések szerint 2030-ig több mint 120 millió ember sodródhat szegénységbe az éghajlatváltozás miatt, valamint annak az élelmiszerhez, földhöz, vízhez, egészségügyi ellátáshoz, lakhatáshoz és oktatáshoz való emberi jogra gyakorolt hatásai miatt.⁴ Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerint a légszennyezés – ami csupán a bolygót érintő klímavészhelyzet egyik aspektusa – jelenleg évente hétmillió ember halálát okozza.⁵ És sajnos nem várható, hogy ez a tendencia megforduljon. Míg a COVID-19-járvány eredményeként hozott általános karanténintézkedések a globális kibocsátás átmeneti csökkenését eredményezték,⁶ a kibocsátási normák és a környezetvédelmi előírások enyhítése irányába tett törekvések⁷ és a fosszilis energiahordozókon alapuló gazdaság megmentésére irányuló intézkedések nyomán valószínűleg gyorsan visszaállnak a kibocsátási értékek.⁸

Míg a világ népességének szegényebbik fele a globális szén-dioxid-kibocsátás mindössze 10 százalékáért felelős, a leggazdagabb 10 százalék felelős több mint a feléért.⁹ Épp a leggazdagabbak tudnak legkönnyebben alkalmazkodni a klímavészhelyzethez és megküzdeni vele, míg az évszázados szennyezését és az ásványi nyersanyagok kitermeléséért legkevésbé felelős emberek kénytelenek viselni a terhet az egyre gyakoribb és egyre pusztítóbb szélsőséges időjárási események miatt. 2000 óta a déli féltekén hétszer annyian haltak meg természeti katasztrófák következtében, mint az északi félteke országaiban.¹⁰

Afrika déli és keleti országaiban mintegy 60 millió embert érintenek súlyos aszályok, áradások és élelmiszerhiány. Mozambikban 2019-ben az Idai, majd a Kenneth, két emberi életet követelő ciklon pusztított 1,7 millió hektárnyi termőföldön, elmosva a termést, ellehetetlenítve a megélhetést és élelmiszerválságba sodorva az országot.

4 <https://news.un.org/en/story/2019/06/1041261>

5 https://www.who.int/health-topics/air-pollution#tab=tab_1

6 <https://www.nature.com/articles/s41558-020-0797-x>

7 https://www.acea.be/uploads/news_documents/COVID19_auto_sector_letter_Von_der_Leyen.pdf;

<https://www.epa.gov/newsreleases/epa-announces-enforcement-discretion-policy-covid-19-pandemic>

8 <https://www.theguardian.com/environment/2020/apr/03/brazil-amazon-vedelem-koronavirus-tuizsakas>;

<https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-china-environment/china-to-modify-environmental-supervision-of-firms-to-boost-post-coronavirus-recovery-idUSKBN20X0AG>

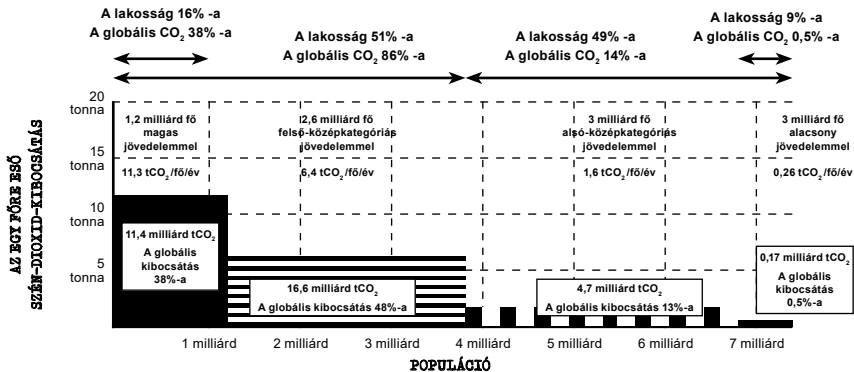
9 Lásd: „A világ leggazdagabb 10%-a termeli a szén-dioxid-kibocsátás felét, míg a legszegényebb 3,5 milliárd ember csak a tizedét okozza.” (Oxfam, 2015)

10 ALSTON, P. (2019): Climate change and poverty: Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights. <https://digitallibrary.un.org/record/3810720>

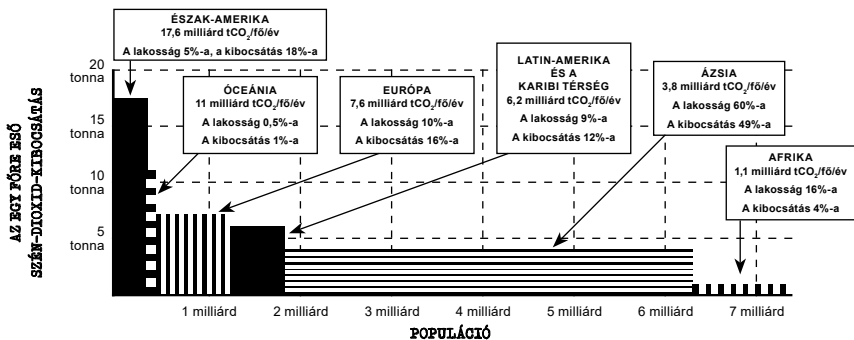
GLOBALIS SZÉN-DIOXID-KIBOCSÁTÁS JÖVEDELEM ÉS RÉGIÓ SZERINT (2016)

Forrás: Our World in Data¹¹

Jövedelemcsoportonként

Régióonként

Mozambik, a világ hatodik legszegényebb országa,¹² már ekkor illegitim adósságválsággal küzdött, amely csaknem harmadával kurtította meg az egy főre jutó közkiadásokat.¹³ A mérhetetlen szenvedésen és az emberi áldozatokon felül az éghajlattal kapcsolatos katasztrófák az alacsony és közepes jövedelmű országok számára évente mintegy 18 milliárd USD kiadást jelentenek – csupán az energia-termelésben és a közlekedési infrastruktúrában keletkezett károk helyreállítására.¹⁴ Ezt eddig nagyrészt nemzetközi pénzintézetek fedezték olyan kölcsönök révén, amelyek ezeket az országokat adósságcsapdába ejtették.¹⁵

11 <https://ourworldindata.org/co2-emissions>

12 <https://news.trust.org/item/20191129104451-put1m>

13 <https://www.brettonwoodsproject.org/2018/07/mozambique-imfs-get-jail-free-card/>

14 <https://www.worldbank.org/en/topic/climatechange/overview>

15 <https://www.brettonwoodsproject.org/2019/07/imf-and-world-bank-complicit-in-éghajlati-adósságcsapda-mozambiki-ciklonokat-követve/>

A KARIB-SZIGETEK KÜZDELME: ÉGHAJLATVÁLTOZÁS, PÉNZÜGYI IGAZSÁGTALANSÁG ÉS ADÓSSÁG

ÍRTA: HERON BELFON, JUBILEE CARIBBEAN

Az angol nyelvű Karib-szigetek jelenleg számos kihívással néznek szembe: az éghajlatváltozás az első kettő egyike. Kis szigetekként nemcsak a külső gazdasági válságoknak vagyunk kitéve, hanem az éghajlatváltozással összefüggő események is óriási fizikai károkat okoznak. Az elmúlt években e két tényező ok-okozati összefüggésbe került azáltal, hogy a klímaváltozás okozta katasztrófák egyértelmű hatást gyakoroltak a gazdaságra.

Egy természeti katasztrófát követően – azon túl, hogy vissza kell fizetni a külső adósságokat – a szigeteknek súlyos gazdasági kihívásokkal kellett megküzdeniük, ami további magas kamatozású hitelek felvételéhez vezetett. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a Világbank besorolásai szerint a szigetek "közepes jövedelmű" vagy "felső-közepes jövedelmű" országnak számítanak, ami megnehezíti hozzáférésünket a támogatásokhoz és a kedvezményes kölcsönökhöz a természeti katasztrófákat követően. A természeti katasztrófák következményeinek felszámolását segítő kedvező hitelek hiánya további hitelfelvételhez, kereskedelmi deficithez és csekély vagy nulla növekedéshez vezet az újjáépítés időszakában.

A Maria nevű hurrikán 2017-ben hatalmas pusztítást végzett Dominikán, és 1,3 milliárd dollár mértékű kárt okozott. A Világbank és más szervezetek 115 millió dolláros támogatást nyújtottak.¹⁶ Ez azt jelenti, hogy a Maria után az országnak még további 1,785 milliárd dollár értékű forrást kellett találnia, hogy a hurrikán előtti állapotokat helyreállítsa. Közvetlenül azelőtt, hogy a hurrikán lecsapott Dominicára, az Irma nevű hurrikán teljesen letarolta Barbudát, aminek következtében a sziget lakóit evakuálták. A hurrikán másnapján a kettős szigetállam moratóriumot kért az IMF felé fennálló tartozását illetően, de ezt elutasították.

16 Világbank: „A Világbank 65 millió dollárt biztosít Dominika rekonstrukciójára a Maria pusztítása után.” (2018. április 13.)

Így azután, hogy az ország 150 millió dollár mértékű kárt szenvedett, Antigua és Barbuda államnak 24 órán belül egy 2 millió dolláros kölcsönt kell visszafizetnie tartozásai fejében.¹⁷

A Dorian nevű hurrikán 2019-ben majdnem eltörölte a Bahamákat alkotó szigetek láncolatának egy részét, 3,4 milliárd dollárnyi kárt hagyva maga után.¹⁸ Ezek a tapasztalatok, valamint a több milliárd dolláros veszteség és kár továbbra is megmaradtak a régióban – mindez úgy, hogy magunk szinte semmivel sem járultunk hozzá ahhoz a jelenséghez, ami ezt okozta. Mindez zűrzavart teremt, és örökre megváltoztatja a mindennapi élet körülményeit sokak számára: nem mindenki képes felépülni a súlyos természeti katasztrófák, például a hurrikánok utóhatásaiból.

A hurrikán-időszak viharai egyre gyakoribbak és egyre erősödnek – mára gyakorlatilag egész évben előfordulhatnak. Így adaptációs stratégiákat kell bevezetni, hogy a helyreállítás minél gyorsabb legyen. A legtöbb sziget nem fog tudni megbirkózni azzal a teherrel, hogy a hurrikánszezon előtt és után is megfelelő pénzalapot kell készenlétben tartania, miközben mi magunk alig vagyunk vétékesek a környezetrombolásban, ami a pusztításért felelős éghajlatváltozást okozza.

Míg a világ legnagyobb nemzetközi pénzintézeteinek, nevezetesen a Nemzetközi Valutaalapnak (IMF) és a Világbanknak a folyosóin az visszhangzik, hogy mennyire sürgető kezelni a klímavészhelyzetet, mindezidáig a leginkább javasolt megoldások a magánberuházások bevonására összpontosítottak. Ez olyan pénzügyi piaci mechanizmusokra történő támaszkodást jelent, mint a közegészségügyi felkészültség megvalósítását segítő biztosítási rendszerek vagy a Párizsi Megállapodásban foglalt célok elérését szolgáló szén-dioxid-árakozás. Mindazonáltal a globális vezetők és a pénzügyi szereplők olyan lapra teszik a tétet, amely nagyon hasonló ahhoz a konzervatív piacszemlélethez, ami a legutóbbi, 2008-as súlyos globális válságra adott választ jellemezte, és azon túl, hogy nem valószínűsítette meg a „szegénység csökkentését és a közös jólétet”, széles körű megszorításokhoz és az elmúlt évtized során növekvő egyenlőtlenséghez vezetett mind az országok között, mind azokon belül.¹⁹

17 CHU, Ben: Az Irma hurrikán: A Nemzetközi Valutaalap elutasítja Barbuda államadósság-visszafizetésekre vonatkozó moratóriumát, Independent Newspaper, UK, 2017. szept. 11

18 CONNELLY, Eileen: Damage caused by Hurricane Dorian totals US\$3.4B in the Bahamas, New York Post, 16. November 2019.

19 <http://citizensforfinancialjustice.org/resource/spotlight-on-financial-justice-understanding-global-inequalities-to-overcome-financial-injustice/>

HAMIS MEGOLDÁSOK "BEÁRAMOLTATÁSA"

"Ha a vállalkozásbarát intézkedések és a széles körű privatizáció igazolására használják az éghajlatváltozást, a természeti erőforrások kizsákmányolása és a globális felmelegedés inkább felgyorsul; ahelyett, hogy sikerülne megoldani."

(Philip Alston, az ENSZ egykori, rendkívüli szegénységgel és emberi jogokkal foglalkozó különmegbízottja)

A nemzetközi pénzüintézetek és az északi félteke kormányai (ezek fő részvényesei) által régóta mantrázott koncepció a közsféra szolgáltatásait vagy infrastrukturális ellátását túl költségesnek és nem eléggé hatékornak találja, és ezzel indokolja a magánszektor megoldásainak általános érvényűvé tételét az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásról szóló közbeszédben és a fejlesztési gyakorlatban. A Világbank-csoport és a Nemzetközi Valutaalap megrögzötten vallja, hogy az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendje által kitűzött célok elérésére, valamint a klímaválság kezelésére a „magánbefektetések beáramoltatása” jelenti a legígéretesebb megoldást. Ez a narratíva lényegében azt jelenti, hogy a kormányzati politikai lépéseket és az államháztartást elsősorban a magánszektor „tőkeáttételének” katalizálására használják, többek között a köz- és magánsféra közötti partnerségeken (PPP-ken) keresztül, mivel – az ő olvasatuk szerint – ez egy hatékonyabb és kevésbé költséges megoldás. Ezeket a piacvezérelt megközelítéseket kiállították ki megfelelő válaszként a fejlődő országok korlátozott költségvetési lehetőségeire. A kérdés alaposabb vizsgálata azonban felfedi, hogy a túlzott támaszkodás a magánszektorra és a magánfinanszírozásra gyakran rövidlátó megoldásnak bizonyul, mivel nemcsak hogy nem pótolja a szükséghelyzettel kapcsolatos felkészültség hiányosságait, hanem magas költségekkel is jár az állami költségvetések számára, megnyirbálja a polgárok emberi jogait, emellett eltereli a figyelmet az éghajlatösszeomlás kiváltó okainak kezeléséről.

SZÁNDÉKOS VAKBIZALOM A MAGÁNSZEKTORBAN

Minden januárban a kormányfők és a világ legnagyobb vállalatainak – köztük a legnagyobb pénzüintézeteknek és a fosszilis üzemanyagtermelőknek – a vezérigazgatói a svájci Davosba repülnek magánrepülőgépeiken, hogy zárt ajtók mögött megvitassák az éghajlatváltozás kockázatait és a szén-dioxid-mentes jövő terveit. Ám a Világgazdasági Fórum résztvevői által támogatott, piacvezérelt megoldások iránti ideológiai alapú elkötelezettség folyamatosan útját állta annak, hogy előre haladjon az éghajlati válság kezelése. Most pedig a Wall Street és a Világgazdasági

Fórum milliárdosai egyre nagyobb hangot adnak az éghajlatváltozás okozta kockázatoktól való félelmüknek, többek között annak, hogy a fosszilis energiahordozók kitermelésének és más szennyező tevékenységeknek a leállítása, ami elengedhetetlen az élet fennmaradásához bolygónkon, hogyan befolyásolja majd vállalatuk bevételeit,²⁰ vagy hogyan befolyásolja majd az éghajlati ingadozás a pénzügyi piac egészét.²¹ Például a BlackRock, a világ legnagyobb vagyongazdálkodója, 7,4 billió USD értékű portfóliójával (amely egyenértékű az Egyesült Királyság, Kanada és Franciaország GDP-jének összességével) úgy nyilatkozott, hogy az éghajlatváltozást befektetési döntéseiben kulcsfontosságúvá teszi.²²

A magánszektorban is kétségtelenül szerepet kell vállalnia a Párizsban megfogalmazott és a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend alapján a klímaváltozással kapcsolatos globális kötelezettségvállalások teljesítésében. Ez azonban nagyban függ a szektor arra való hajlandóságától, hogy felhagyjon a (szó szerinti) „szokásos üzletmenettel”, és végre hozzájáruljon a társadalom egészének érdekeihez, ami csak a már régóta időszerű, radikális változtatások útján valósulhat meg – ám ennek nyomai egyelőre nem láthatóak. Ezeknek a változtatásoknak érinteniük kell a magánszektor szabályozását, az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot és az adózást, valamint általában véve a prioritásokat. Annak ellenére, hogy a nagyvállalatok és a bankok kevés olyan változást tudnak felmutatni, ami felkészültségüket bizonyíthatná a kihívással szemben, a magánszektor érdekei továbbra is elsődlegesek, és központi szerepet játszanak számos kormány és nemzetközi pénzintézet befektetési és politikai stratégiájában.

2017-ben a Nemzetközi Fejlesztési Társulás (IDA, a Világbank legszegényebb országok számára létesített alapja), a Nemzetközi Pénzügyi Társaság (IFC, a Világbank magánszektorbeli hitelezési ága) és a Nemzetközi Beruházásbiztosítási Ügynökség (MIGA, a Világbank beruházásbiztosítási és kockázatbiztosítási ága) mind elősegítették a magánszektor alacsony jövedelmű országokban történő befektetéseit egy 0,5 milliárd dolláros „magánszektor ablakon” keresztül. A magánszektor ablak négy különböző lehetőséget nyújt a kockázat elhárítására és a magánfinanszírozás állami költségvetéssel való vegyítésére, lényegében pénzügyi ösztönzőerőt teremtve a nagyobb kihívásokkal küzdő piacokon jelen lévő magántőke vonzására. Ennek hátterében az a meggyőződés áll, hogy a magánszektor kulcsszerepet játszik a Fenntartható Fejlődési Célok elérésében. De vajon mennyire fenntarthatóak ezek a beruházások valójában?

20 <https://350.org/press-release/shell-report-impact-of-divestment/>

21 <https://www.nytimes.com/2020/01/23/business/corporate-climate-davos.html>;

22 <https://www.npr.org/2020/01/14/796252481/worlds-largest-asset-manager-puts-climate-at-the-center-of-its-investment-strate>

2019 óta az IFC összesen 5,8 milliárd USD mozgósításával és összesen 44 országban 93 éghajlat-barát projektbe való beruházással büszkélkedik. Az egyik legújabb erőfeszítése arra irányult, hogy állami és magánforrású tőke előteremtésének felgyorsításával segítette a HSBC Real Economy Green Investment Opportunity GEM Bond Fund-ot (REGIO), amely az erősödő piacokon az éghajlatváltozás csökkentésére irányuló beruházások támogatására új finanszírozást gyűjtött 474 millió USD értékben.²³ A HSBC és az IFC mint főbefektetők fejenként 75 millió dollárt utaltak az alapba. Noel Quinn, a HSBC csoport vezérigazgatója egy 2020-as sajtóközleményben elmondta: „A HSBC hosszú ideje foglalkozik piacok és lehetőségek összekapcsolásával, és elismerjük, hogy a gazdasági növekedés hosszú távon fenntartható kell legyen. A befektetők több olyan befektetési lehetőséget szeretnének, melyet társadalmi és környezeti felelősségvállalás jellemez, és az olyan pénzügyi alapok, mint a REGIO, biztosítják számukra, hogy elérjék fenntarthatósági céljaikat.”²⁴ Philippe Le Houérou, az IFC vezérigazgatója elmondta: „A REGIO alapba történt befizetések sikere azt bizonyítja, hogy a befektetők továbbra is elkötelezettek az éghajlatváltozás elleni küzdelemben, még a jelenlegi világválság idején is.”²⁵ Amit a sajtóközlemények nagyvonalúan nem említene, az az, hogy fosszilisenergia-hordozó portfóliók tekintetében a HSBC a 12 legrosszabb globális bank egyike, és a Párizsi Megállapodás óta (2016 és 2019 között) 86,53 milliárd dollárt fektetett fosszilis üzemanyagot előállító vállalatokba.²⁶ Az új IFC-HSBC Green Investment Fund nagysága elhanyagolható a HSBC csak 2019-re vonatkozó fosszilisenergia-hordozó finanszírozásához képest – ami hozzávetőlegesen 26,5 milliárd USD –, így nem marad kétség afelől, hogy az ehhez hasonló, kereskedelmi bankok és nagyvállalatok nevében létesített „éghajlatkímélő” beruházások annak a túlságosan is gyakori trendnek a részei, amelyet „greenwashingnak”, azaz zöldre mosásnak nevezünk.

Ha a fosszilisenergia-hordozó ipar múltjára tekintünk, szintén világos képet kapunk: a profit-vezérelt szereplőkre való túlzott ráhagyatkozás szinte garantálja, hogy az emberi jogok súlyosan sérülnek. A kutatások azt mutatják, hogy 1988 óta összesen csupán 100 vállalat termelte a világ üvegházhatású gáz kibocsátásának több mint 70 százalékát.²⁷ Ugyanakkor az elmúlt három évtizedben csaknem 2 billió USD profitra tett szert csupán egy maroknyi, nagy olajvállalat – a BP, a Shell, a Chevron és az Exxon –²⁸, miközben ezek a cégek a Föld olaj-, gáz- és szénkészletének kiter-

23 <https://www.reuters.com/article/hsbc-hldg-ifc-climatechange/hsbc-and-ifc-emerging-market-green-bond-fund-raises-474-mln-idUSL8N2D237V>

24 <https://ifcextapps.ifc.org/IFCExt/Pressroom/IFCPressRoom.nsf/0/AD2A1792E469868B8525856E001151B7>
25 Uo.

26 <https://www.ran.org/bankingonclimatechange2020/27> <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2017/jul/10/100-fossil-fuel-companies-investors-responsible-71-global-emissions-cdp-study-climate-change>

28 https://www.theguardian.com/business/2020/feb/12/revealed-big-oil-profits-since-1990-to-tal-nearly-2tn-bp-shell-chevron-exxon?fbclid=IwAR2c5UcdWbtu7SzILt63zENf3OgE6Clh1JE3zu7ABvkYotlu3gy_zRnFOXs

melése révén a bolygót az éghajlati összeomlás szélére sodorták. Annak ellenére, hogy bőséges a bizonyíték a magas szén-dioxid-kibocsátású vállalatok tevékenységének romboló hatására, az állami és magánpénzügyi támogatásuk növekvő mértékben folytatódik. Csak a párizsi klímaegyezmény elfogadása óta a globális bankok már több mint 1,9 billió USA dollárt fektettek fosszilis üzemanyagot termelő vállalatokba. A COVID-19-járvány gazdaságra gyakorolt hatására adott válaszként a kormányok által eddig világszerte kiadott, gazdaságot ösztönző pénzüsszegek túlnyomó része – összesen több mint 0,5 billió USD (509 milliárd USD) – magas szén-dioxid-kibocsátó iparágaknak lett címezve, méghozzá a kibocsátás csökkentésére irányuló kötelezettségek nélkül.²⁹

A TERMÉSZET PÉNZESZKÖZZÉ ALAKÍTÁSA: "TERMÉSZETRE ALAPOZÓ MEGOLDÁSOK", SZÉN-DIOXID-PIACOK ÉS ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK

Az egyik fő megoldás, melyet a nemzetközi közösség javasolt a szén-dioxid-kibocsátás lassítása és megakadályozása céljából, a szén-dioxid-kibocsátás és a szén-dioxid-megkötés pénzeszközzé alakítását jelenti, amelyet "szén-dioxid-piacokon" lehet értékesíteni. Ebben a rendszerben a fák és az erdők pénzügyileg értékes "ökoszisztéma-szolgáltatások", avagy "szénelnyelők", amelyek elméletben ellensúlyozhatják a túlzott kibocsátást. Mióta ez az úgynevezett "pénzügyi innováció" az Egyesült Nemzetek 2012-es "Rio+20" konferenciája során teret nyert, a vállalatok és a fokozottan szennyező iparágak – mint amilyen a bányászat és a légiközlekedés – egyre gyakrabban használják ezt "szabadulólévelként" a korlátozások alól, így most egy újabb fogalom, a "természetalapú megoldások" alá tuszkolják. Leegyszerűsítve: a fokozottan szennyező ágazatok a szén-dioxid-kibocsátási egységek megvásárlása révén a szokásos módon folytathatják kitermelési tevékenységüket, a negatív hatások ellensúlyozására pedig különböző szén-dioxid-megkötő projektekbe fektetnek be, például a déli féltekén létesített faültetvényekbe.³⁰

29 https://www.theguardian.com/environment/2020/jun/06/covid-19-relief-for-fossil-fuel-industries-risks-green-recovery-plans?CMP=Share_iOSApp_Other&fbclid=IwAR3qYfuEra7YPseTvk97GqBFO5COjNP0CufADP6mhBCAm7Fxr4m6ZgMkzk

30 <http://www.counter-balance.org/is-banking-on-nature-a-solution-the-risks-of-the-financialisation-of-nature/>; <https://uk.reuters.com/article/climate-change-accord-carbontrading/trading-carbon-credits-from-nature-sparks-fire-debate-at-un-talks-idUKL8N28F63H>; <https://foe.org/2014-10-nine-reasons-why-redd-is-a-false-solution-friends-of>

Ennek a látszólagosan politikamentes megközelítésnek az alapja az a feltételezés, miszerint a természet pénzeszközzé válása dinamikus befektetésekre adhat lehetőséget, és képes lehet ösztönözni a vállalatokat üzleti modelljük megváltoztatására és a kibocsátás csökkentésére. A szén-dioxid-kibocsátás új pénzeszközzé történő alakítása azonban lehetővé teszi a magas jövedelmű országok és a nagyvállalatok számára, hogy kiváltsák magukat a szigorú társadalmi és környezetvédelmi előírások alól, miközben továbbra is a déli népeket terhelik a természet kimerítésének súlyos következményeivel, és kitérnek annak elismerése alól is, hogy a jelentős, évszázados kibocsátás és az erőforrások kitermelése országonként és népességcsoportonként különböző mértékű felelősséget jelent. A kibocsátás árucikké alakítása a helyi közösségeket is kiteszi a globális kereskedelmi hatalmi struktúráknak és a pénzügyi ingadozásoknak, ideértve a földért, a vízért, a fémért, az erdőkért és azokért az új piacokért versengő pénzügyi érdekeket, amelyek a természeti erőforrásoktól függő közösségekből próbálnak hasznot kinyerni. Egy ilyen típusú, rövid távú, a kibocsátás ellensúlyozására született megoldás figyelmen kívül hagyja a társadalmi és környezeti következményeket – például az erőszakos kitelepítést és a hagyományos megélhetési formák tiszteletben nem tartását –, miközben az északi félteke teljes fogyasztásának és szén-dioxid-kibocsátásának valódi csökkentését célzó feladatot kikerüli.³¹

KATASZTRÓFAKÖTVÉNYEK

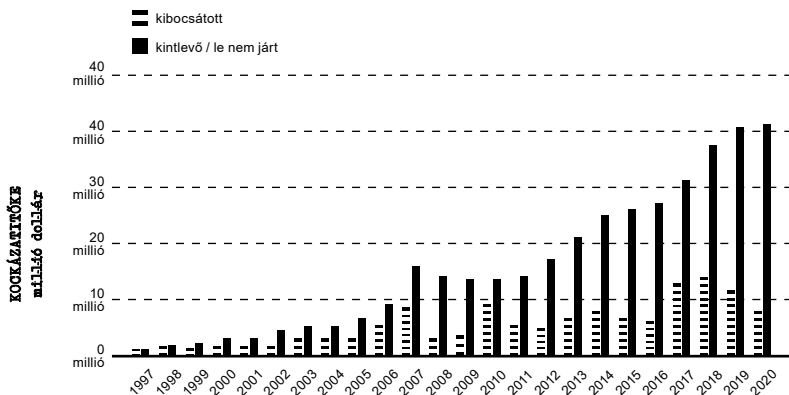
Az 1990-es években a kaliforniai northridge-i földrengés és a Mexikói-öböl partjainál romboló Andrew hurrikán után a Wall Streeten feltalálták a katasztrófa-kötvényt. Koncepciója egyszerű: a biztosító olyan speciális célú kötvényt bocsát ki, mely viszonylag magas hozamot kínál, és rövid- vagy középtávon, gyakran két és öt év között lejár. A katasztrófa-kötvény egy meghatározott kiváltó eseményt fedez, például egy erős földrengést vagy egy megnevezett vihart. Ha a fő esemény megadott időkereten belül következik be, és megfelel bizonyos meghatározó kritériumoknak, akkor a befektetők elveszítik tőkéjüket, ami alapot szolgál a biztosítóval szemben támasztott igényekre. Ha ebben a rövid időszakban nem következik be

31 <http://www.counter-balance.org/is-banking-on-nature-a-solution-the-risks-of-the-financialisation-of-nature/>; <https://uk.reuters.com/article/climate-change-accord-carbontrading/trading-carbon-credits-from-nature-sparks-fire-debate-at-un-talks-idUKL8N28F63H>; <https://foe.org/2014-10-nine-reasons-why-redd-is-a-false-solution-friends-of>

releváns esemény, a katasztrófa kötvény-befektetők visszakapják tőkéjüket, közben hatalmas hozamra tesznek szert. A katasztrófa kötvény az éghajlati kockázatok pénzügyi eszközzé alakításának egyik formája abban az értelemben, hogy egy adott helyhez kötött környezeti kockázatot immateriális csereértékké és pénzben kifejezhető értékke alakít. Ám azáltal, hogy a valós kontextust elválasztja az azt reprezentálni kívánó pénzügyi értéktől, az éghajlati kockázatok forgalomba helyezhető pénzügyi eszközökké való alakításának folyamata az értékek eltorzulását eredményezi, és nem képes kezelni azokat a mögöttes problémákat, amelyek hozzájárulnak az éghajlattal összefüggő katasztrófák egyre gyakoribb válásához. A katasztrófa kötvény azt a tágabb értelemben vett tendenciát reprezentálja, amely a környezeti problémákat pénzügyi piaci mechanizmusok révén igyekszik kezelni, és amelynek piaca az elmúlt két évtizedben exponenciális növekedést mutatott: a 2000-es években regisztrált 2,8 milliárd USD 2020-ra több mint 41 milliárd USD értékre nőtt.³² Ez ismét egy újabb piacvezérelt kísérlet, amely továbbra is lehetővé teszi a pénzügyi szereplők számára a vagyon további koncentrációját azáltal, hogy teret enged a szabad tőkével való spekulációnak és piaci kockáztatásnak, miközben alig szabályozott, és nem biztosít elsámoltathatóságot a jövő generációinak.

KATASZTRÓFA-KÖTVÉNYEK ÉS BIZTOSÍTÁSHOZ KAPCSOLT ÉRTÉKPAPÍROK (ILS) KOCKÁZATITŐKE BEFEKTETÉSEI; KIBOCSÁTOTT ÉS KINTLEVŐ SZERINT ÉVENKÉNTI BONTÁSBAN

Forrás: www.artemis.bm, Üzletkönyvtár

32 <http://www.artemis.bm/dashboard/catastrophe-bonds-ils-issued-and-outstanding-by-year/>

KLÍMAKOCKÁZATI BIZTOSÍTÁS

*"Egyesek szerint több közszféra és magánszféra közt létrejött partnerséget kellene használnunk. Még több biztosítást és még több vegyes finanszírozást. Az éghajlatváltozás problémáját azonban nem képes kezelni a magánbiztosítás. Egy biztosítás akkor működik a legjobban, ha a kockázat független, sokféle, véletlenszerű, illetve ha idő és katasztrófák szempontjából megoszlik. De mit mond nekünk a klímaváltozás? Hogy a katasztrófák intenzitása fokozódik, és nő a korrelációja. A magánbiztosítás így, definíció szerint, nem alkalmas a fedezésükre."*³³

(Avinash Persaud, Dominica gazdasági rekonstrukciójának vezetője
a Maria hurrikánt követően, 2018. április 16.)

A klímakockázatok ellensúlyozására adott válaszok között egyre több teret nyer az a piacvezérelt elven alapuló megoldás, amely a magánbiztosítás kiterjesztését indítványozza a fejlődő országoknak és polgáraiknak. Az egyenlet látszólag egyszerű: mivel a klímavészhelyzet növeli a természeti katasztrófák számát és súlyosságát, egyre több embernek van szüksége valamilyen biztosítási konstrukcióra ott-hona, terményei, vállalkozása és megélhetése érdekében, az országoknak pedig a célból, hogy megvédjék az állami infrastruktúrát és a gazdaságot.

Ezt a biztosítási nézőpontú megközelítést az északi államok – érthető módon – támogatták mint üzleti lehetőséget, hiszen a világ legnagyobb biztosító és viszontbiztosító társaságai az Egyesült Államokban, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Svájcban, Japánban és Kínában találhatók. Az ENSZ 2017. évi éghajlat-változási konferenciáján (COP23) a G20-ak hivatalosan is elindították az éghajlatváltozással és a katasztrófákkal kapcsolatos kockázatokra finanszírozási megoldást nyújtó InsuResilience Globális Partnerséget, melynek célja, hogy 2025-ig akár 500 millióval több embernek nyújtson ilyen biztosítási fedezetet. Indulása óta a G20 InsuResilience Globális Partnerség (IGP) összefogott a Biztosítási Fejlesztési Fórummal (IDF), melynek köszönhetően 300 vezető biztosítási vállalattal és 80 tagszervezettel bővült, beleértve az EU-t is, amely összességében 25 konstrukciót támogat 78 országban.³⁴ "A klímakockázatok elleni biztosítás bebizonyított-

33 https://us.boell.org/sites/default/files/not_a_silver_bullet_1.pdf

34 <https://www.insurresilience.org/the-insurresilience-global-partnership-a-multi-stakeholder-initiative-to-protect-the-poor-and-vulnerable-against-disasters/>

ta, hogy működőképes" – állította a Partnerség a "szegényeknek és kiszolgáltatottaknak biztosítási megoldást nyújtó" 200 millió USD kifizetésére hivatkozva. A Világbank és az IMF 2018. évi, Berlinben tartott éves találkozásán hozzájárulók sora támogatta a kezdeményezést, Németország és az Egyesült Királyság kormánya pedig a Világbank-csoporttal partnerségben bejelentette, hogy 145 millió USD globális kockázatfinanszírozási eszközzel (GRIF) járul hozzá a partnerség tagjaként az IGP által kitűzött célokhoz.³⁵ A nagy horderejű jelentések, amelyek kiemelik, hogy a természeti katasztrófák nem láthatók előre, teljes nyugalommal arra a következtetésre jutottak, hogy "a biztosítási hozzájárulások lehetővé teszik, hogy a pénzeszközök elérhetősége szükség esetén folyamatosan biztosított legyen".³⁶ Ennek a piacvezérelt megoldásnak azonban számos buktatója van.

A NYERESÉG PRIVATIZÁLÁSA ÉS A KOCKÁZATOK MEGOSZTÁSA

Először is, amikor egy kormány a szociális védőháló privatizációját választja, és úgy dönt, a magánszektorra támaszkodik egy olyan közérdekű feladat megvalósításában, mint például a katasztrófákra való felkészültség, úgy ezek bekövetkezése esetén az egyénre hárítja a gondoskodás felelősségének terhét. Az amúgy is jelentős számú és mértékű egyenlőtlenségek (gazdasági, nemi, földrajzi, életkori, etnikai) világában a már eleve kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek egy újabb, zsebből kifizetendő kiadással szembesülnek, amelyet esetleg már nem engedhetnek meg maguknak, vagy amely az alapvető mindennapi kiadásokat nyirbálja meg, például az egészségügyi ellátásra vagy az élelmiszerre szánt pénzeket. Ez pedig valójában csak tovább növelheti az egyenlőtlenségeket.

Míg a szélsőséges időjárási események növekvő száma és intenzitása magának a biztosítási ágazatnak is több kockázatot jelent, addig a biztosítótársaságok az éghajlati kockázatok modellezésével kiszámítják, összegzik és díjaik emelésével átruházzák ezeket a kockázatokat: ezáltal biztosítják, hogy haszonkulcsuk nem szenved kárt akkor sem, ha az áldozatoknak juttatott biztosítási kifizetések volume-ne nő. A magasabb biztosítási díjak bevezetésének azonban „kirekesztő hatása” van, mivel ezáltal a biztosítási konstrukciók túl drágává válhatnak az alacsonyabb jövedelmű társadalmi rétegek számára, akik így kettős teherrel küzdenek: ők a leg-

35 <https://www.insureilience.org/the-insureilience-global-partnership-a-multi-stakeholder-initiative-to-protect-the-poor-and-vulnerable-against-disasters/>

36 Payouts for Perils – CGD (2017): <https://www.cgdev.org/publication/payouts-for-perils-how-insurance-can-radically-improve-emergency-aid-report>

kiszolgáltatottabbak a klímaváltozás hatásaival szemben, emellett általában pénzügyileg kevésbé képesek egyenesbe kerülni a megélhetésük elvesztését követően egy áradás, hurrikán vagy hosszan tartó aszály után. Ezen túlmenően, ha a veszteségek biztosítási szempontból túl gyakoriak, túl költségesek vagy túl kiszámíthatatlanok, bizonyos embercsoportok és/vagy területek szó szerint biztosíthatatlanná válnak – túl kockázatosszá válik a fedezésük a biztosítótársaságok számára -, holott ezeknek lenne rá a legnagyobb szükségük .

KLÍMAIGAZSÁG(TALANSÁG)

Másodszor, a klímavészhelyezettel szemben legkiszolgáltatottabb és érte legkevésbé felelős országok kétszeresen kénytelenek megfizetni azért, amihez eleve alig járultak hozzá: az egyre gyakoribb szélsőséges időjárási események miatt állampolgáraik életüket veszítik vagy elvesztik megélhetésüket, emellett állami szinten a fejlődő országok kormányai a hosszú távú felkészülésbe és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásba történő befektetés helyett saját szűkös állami pénzügyi forrásaikat a magas biztosítási díjak kifizetésére használják fel, miközben a közvetlen veszteségek és károk többségét továbbra is elszenvedik.

"A biztosítás iránti lelkesedés a fejlett országok saját érdekét szolgálja, és hiányoznak a bizonyítékok annak alátámasztására, hogy a klímabiztosítás előnyöket nyújtana és költséghatékony lenne. A biztosítás egy létező támogatás, annak ellenére, hogy nem mindig a legmegfelelőbb és legfenntarthatóbb kockázatkezelési eszköz más megközelítésekkel összevetve, mint például az informális megtakarítási kezdeményezésekbe, szociális biztonsági hálóba vagy készpénzátutalási programokba történő befektetés."

Julie-Anne RICHARDS – Liane SCHALATEK (2018): Nem csodaszer: miért vonja el a figyelmet a valós megoldásoktól, ha a veszteségek és károk kezelésére szolgáló megoldást keresve a biztosításokra koncentrálunk?)

FIGYELEMELTERELÉS A RENDSZER ÁTALAKÍTÁSÁRÓL

Harmadszor, a biztosítási rendszerek mint kockázatsökkentő törekvések áthelyezik a hangsúlyt az extraktív és kizsákmányoló termelési és fogyasztási modellek (a klímavészhelyzet fő hajtóerőinek) átalakításáról a jelenlegi állapot fenntartásának következtében fellépő nem kívánt hatások megoldására. Elvonják a figyelmet arról is, hogy kik elsősorban a problémák okozói, és kik – az északi félteke államai – profitálnak belőlük leginkább, továbbá áthárítják a felelősség terhét a déli félteke

államaira, hogy az éghajlatváltozás hatásainak megoldásaként vásárolják fel a biztosítási konstrukciókat. A profitorientált magánszféra nyújtotta megoldásokba vetett vak bizalom arra is szolgál, hogy elterelje a figyelmet a gazdagabb országok azon kötelezettségéről, hogy az éghajlattal összefüggő károkért méltányos arányban feleljenek.

A biztosítók ahelyett, hogy az intézkedések szintjén sürgették volna a változtatásokat és magas szén-dioxid-kibocsátású gazdaságunk rendszerszintű átalakítását, elsősorban a befektetési lehetőségekben és a biztosításokban látták a klímaváltozási kockázatok kezelési lehetőségét. Ráadásul a biztosítótársaságok kezében koncentrálódik a világ gazdaságban felhalmozott vagyon jelentős hányada. 2014-ben összesen 29 billió USD-t kezeltek.³⁷ Ez megegyezik a világ azonos évre vonatkozó GDP-jének körülbelül egyharmadával (79,3 billió USD).³⁸ Mivel jelentős befektetők globálisan, a biztosítótársaságoknak nagy felelősségük van a világ gazdaság fenntarthatóvá alakításában. A klímaváltozással kapcsolatosan hangoztatott aggodalmuk ellenére a legtöbb biztosítótársaság továbbra is fő befektetője a fosszilisenergia-hordozó ágazatnak.

NINCS KLÍMA-IGAZSÁGOSSÁG PÉNZÜGYI IGAZSÁGOSSÁG NÉLKÜL

A rendszer nem meghibásodott, hanem mindig is rossz volt. A banktitkokra, adóparadicsomokra, átláthatatlan és nem demokratikus döntéshozást gyakorló intézményekre támaszkodó vezetési modellnek köszönhetően volt képes fenntartani magát a növekedésorientált, piacvezérelt rendszer, hibás gazdasági alapvetése és alapelvei ellenére, amelyek az úgynevezett „externáliákat” – az ökológiai rombolást, az alacsonyabb béreket és megnyirbált munkavállalói jogokat, a megnövekedett egyenlőtlenségeket, a közegészségügyre gyakorolt negatív hatást, az éghajlatváltozást és így tovább – gond nélkül figyelmen kívül hagyják. Ami továbbra is egyértelmű, az az, hogy amíg a gazdaságpolitikai döntéshozatal függ a magánszektor érdekeitől, és a döntéseket demokráciamentes körülmények között hozzák, addig a következmények várhatóan torzulni fognak, hogy biztosítsák a hatalmon lévő elit nyereségét.

A biztosítási rendszerekhez, katasztrófakövetvényekhez és más piacon alapuló „megoldásokhoz” hasonló tűzoltásszerű beavatkozások és pénzügyi mechanizmusok csak a végkifejletre próbálnak megoldást találni – az éghajlati problémát anélkül kezelik, hogy az extraktív gazdasági modellt céloznák meg, amely kezdetektől fogva az egyenlőtlenségek fenntartásán alapul. Míg a fosszilis energiahordozók és az

37 <http://unfriendcoal.com/wp-content/uploads/2017/04/Coal-insurance-briefing-paper-0417.pdf>

38 <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

ásványi anyagok korlátlan kitermelése és ezek egyértelmű hozzájárulása a klímaválsághoz olyan tünet, amelyet kezelni kell (csakúgy, mint az egyenlőtlenségeket, a tömeges kihalást, az élelmiszerválságot stb.), a tünetek mögötti körök egy olyan gazdasági rendszer, amely agresszív társadalmi és környezeti kizsákmányolásra, az állampolgárokat és egyes országokat terhelő jelentős mértékű adósságok fenntartására, valamint rendkívül koncentrált gazdasági vagyoni és politikai hatalomra támaszkodik. Ezek a jelen korszakot terhelő, egymástól elválaszthatatlan körülmények, és nem érthetjük meg őket teljes egészében, vagy nem tehetünk úgy, mintha a jelen éghajlati válságot meg tudnánk oldani, amíg az ezért elsősorban felelős politikai és gazdasági intézményeket fenntartjuk.

A FEJLŐDÉS ÚJ SÍNEKRE EMELÉSE: A GAZDASÁG TÁRSADALMI IGAZSÁGOSÁGRA, EMBERI JOGOKRA ÉS A BOLYGÓ EGÉSZSÉGÉRE ALAPOZÁSA

"Történelmünk során a járványok arra kényszerítették az embereket, hogy szakítsanak a múlttal, és gondolják újra a világukat. A mostani helyzet sem különb. Egy kapu, egy átjáró az egyik világból a másikba. Dönthetünk úgy, hogy előítéleteink és gyűlöletünk tetemeit, mohóságunkat, adatbankjainkat és meddő ötleteinket, holt folyóinkat és füstös egünket magunk mögött vonszolva lépünk át rajta. Vagy könnyedén, kevés poggyásszal, készen arra, hogy egy másmilyen világot képzeljünk el. Készen arra, hogy megküzdjünk érte."

***(Arundhati ROY: The Pandemic Is a Portal, Financial Times, 3 April 2020;
A világjárvány mint kapu, Financial Times, 2020. ápr. 3.)***

A világ már a pandémia előtt sem haladt megfelelő úton a 2030-ra kitűzött célok eléréséhez. Az egymásra torlódó egészségügyi, éghajlati és gazdasági vészhelyzetek következtében lehetetlen továbbra is figyelmen kívül hagynunk, hogy a fejlődés folyamata miként ássa alá az emberek és a bolygó egészségét, és mennyire felkészületlenül ért minket az a feladat, hogy megbirkózzunk az emberiség saját pusztító tevékenysége által megsokszorozódott kockázatokkal. A jelenlegi vészhelyzetek rávilágítanak a rendszerszintű, strukturális egyenlőtlenségekre is, és nyilvánvalóvá teszik, hogy az emberi életek mennyire nem kapják meg az egyenlő mértékű megbecsülést.

A párizsi éghajlatvédelmi egyezmény menetrendjében 2030-ra kitűzött célok eléréséhez fenntartható és jól irányított finanszírozásra lesz szükség. Azonban további pénzek pumpálása a fenntarthatatlan társadalmi, politikai és gazdasági rendszerekbe – amelyek továbbra is az extraktív ágazatokra és egy igazságtalan globális munkamegosztás fenntartására támaszkodnak, miközben lehetővé teszik a globális elit túlzó mértékű fogyasztását – egyszerűen nem fogja megoldani a problémát. Ha a profit maximalizálása helyett az emberek jólétét, a környezetvédelmet és az emberi jogokat kívánjuk előtérbe helyezni, nélkülözhetetlen lépés a politikai döntéshozatal dekolonializálása és demokratizálása helyi, nemzeti és globális szinten egyaránt. Amennyiben komolyan gondoljuk a szegénység felszámolását, az egyenlőtlenségek csökkentését és a klímavész helyzet elleni küzdelmet, elengedhetetlen, hogy az emberekkel és a bolygóval való törődést helyezzük minden döntéshozatali folyamat középpontjába. Mindez nem lesz lehetséges, ha az országok számára nem biztosított a megfelelő költségvetési és szakpolitikai mozgástér, hogy saját fejlesztési stratégiáikat kialakíthassák, illetve a lehetőség az intézkedések legmegfelelőbb kombinációjának összeválogatására, ami biztosíthatja a fenntartható és méltányos gazdasági fejlődést, ideértve az államilag finanszírozott szociális védőhálót, a vészhelyzeti készségi rendszereket és a nélkülözhetetlen közszolgáltatásokat. A létfontosságú javakat és szolgáltatásokat a spekulatív pénzügyi tőkétől függetlenül kellene elérhetővé tennünk.

Most lehetőségünk van egy új, kollektív immunitás kialakítására, azon gyakorlatok elengedésére, amelyekkel kudarcot vallottunk: vagyis felejtjük el a globális kihívások preferált megoldásaként a privát finanszírozás és a piacvezérelt fejlesztés hamis mantrázását, és koncentráljunk a fejlesztési irányvonalak újragondolására és egy új globális gazdasági rendszer megtervezésére, amely méltányosságon, az emberi jogok tiszteletén, valódi jóléten és közös fellendülésen alapul. Ha a válságot követően ugyanott folytatjuk, ahol előtte abbahagytuk, nem leszünk sem ellenállóbbak, sem felkészültebbek az újabb világválságokkal és az éghajlati katasztrófákkal szemben. Az olyan kudarcot valló stratégiákba való befektetés, mint az alapvető közszolgáltatások privatizációja vagy a globális finanszírozás deregulációja, nem fog segíteni a jelenlegi és jövőbeli megrázkódtatások leküzdésében és a továbblépésben. Ehelyett a kollektív hatalom egy irányba terelésével, valamint a társadalmi-gazdasági és éghajlati igazságosságért folytatott küzdelmek egyesítésével lendületet meríthetünk ezekből a válságokból, és lépéseket tehetünk a régóta esedékes változások megvalósítására, hiszen ezek ugyanazon átalakító kezdeményezés szorosan összetartozó részei.

03 | A MAGYAR ÁLLAM NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGEINEK ÉGHAJLATVÉDELMI HATÁSAI

A MAGYAR KORMÁNY NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSI STRATÉGIÁJA

A magyar Kormány 2014-ben fogadta el az átfogó nemzetközi fejlesztési együttműködésre vonatkozó szakpolitikai stratégiát, amely a 2014-2020 közötti időszakra határozta meg a hazai nemzetközi fejlesztési együttműködés alapelveit, céljait és fő irányait, valamint a humanitárius segítségnyújtás koncepcióját.

2019-ben a Kormány elfogadta a 2020-2025-re vonatkozó stratégiát³⁹. Elmondása szerint a stratégiának kiemelt célkitűzése volt, hogy a nemzetközi fejlesztés és humanitárius segítségnyújtás a korábbi éveknél nagyobb politikai és társadalmi támogatással, több forrással és hatékonyabban működhessen. Ennek a célnak az eléréséhez elsősorban helyesen kell felismerni korunk strukturális problémáit és megfelelően kell implementálni a közös uniós intézmények és kormányközi szervezetek célkitűzéseit. Tételesen leírja, hogy a 2016. január elsején életbe lépett Agenda 2030 keretrendszer, így a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG-k) által meghatározott új, globális fejlődés- és fejlesztéspolitikai rendszer, valamint a klímaváltozás és a migráció globális kihívásai a nemzeti stratégia megújítását teszik szükségessé. Mindemellett a stratégia kiemeli, hogy a megújítás mellett szól az a tény is, hogy az Agenda 2030-ban foglalt célkitűzések megvalósításához, illetve a legkevesbé fejlett országok (Least Developed Countries, a továbbiakban: LDC-k) fejlesztési igényeinek kielégítéséhez szükséges források egyre jelentősebb mértékben meghaladják a donor országok által fejlesztési célokra dedikált összegeket. A stratégia ugyanakkor hitelesen közvetíti a magyar kormány alapvetően elhibázott hozzáállását a globális szocio-ökológiai válsághoz: A nemzetközi fejlesztési együttműködés stratégiának egyik fontos motivációja, hogy a klímaváltozás és a migráció okozta súlyos kihívásokra választ adjon, hiszen azok "fenyegetik a nemzeti, regionális és nemzetközi békét, illetve biztonságot." Ezt a ténymegállapítást még igaznak is fogadhatjuk el, de be kell látnunk, hogy a teljes igazságra és igazságosságra törekvés hiányzik belőle. Meglátásunk szerint a legkevesbé fejlett országok pénzügyi támogatása, társadalmi fejlődésének elősegítése a történelem által ránk ruházott kötelességünk így ezen országok támogatása nem következhet csak nemzetvédelmi célból.

39 <https://nefe.kormany.hu/strategia>

Ez a tévesen felismert fókusz a projektek támogatásánál is megmutatkozhat, hiszen előfordulhat, hogy azáltal, hogy nem a támogatott hanem a támogatást nyújtó ország "jobb léte" van a projektfinanszírozás középpontjában, súlyos hosszútávú társadalmi és gazdasági következményekkel járhat a legkevésbé fejlett országokban.

A stratégia fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy "nélkülözhetetlen a globális felelősségvállalás", valamint, hogy a Föld szegény országaiból való elvándorlást és egyéb okokat helyben kell kezelni, igazodva a fenntartható fejlődési célokhoz. Elmondása szerint a globális kihívások, kiemelten a szegénység és egyenlőtlenség csökkentésére fókuszál úgy, hogy a helyi szükségletek kielégítése és a kívánt régiók gazdasági és társadalmi felemelkedése a cél. Ugyanakkor ezen célok mellett jelennek meg a magyar gazdaság protekcionista céljai is: a fent felsorolt célokat úgy akarja elérni, hogy közben hatékonyabban juttatja érvényre a hazai gazdasági érdekeket, nagyobb hangsúlyt fektetne a nemzetközi szintén történő magyar szerepvállalás fokozására is. Ezt jól mutatja, hogy a NEFE 2025 öt alappillére közül az első "Magyarország nemzetközi szerepvállalásának növelése".

Ezen pillér értelmező sorai következnek: "Magyarország a fejlett világ donorközösségének tagjaként a nemzetközi béke és biztonság, valamint a kiegyensúlyozott növekedés érdekében támogatást nyújt a fejlődő világ gazdasági felzárkóztatásához, az alapvető emberi jogok tiszteletére épülő demokratikus berendezkedés megteremtéséhez és megszilárdításához, nem utolsósorban pedig a globális szegénység elleni küzdelemhez." Tehát a magyar állami nemzetközi fejlesztési együttműködési stratégia a mindenképpen szükséges gazdasági növekedési paradigmában akarja elérni a fejletlen és legszegényebb országok felzárkóztatását, aminek hatására a magyar külgazdasági protekcionista célkitűzések is megvalósulnak. Ezzel arra enged következtetni, hogy a magyar és más fejlett gazdaságok szükséges növekedésével szembeni releváns kritikáknak nem enged teret. Meglátásunk szerint rendszerkritikusabb, a gazdaság végtelen növekedését megkérdőjelező alapcélokra lenne szükség a stratégiában.

Ugyanakkor a stratégia számos helyen hivatkozik a környezeti fenntarthatóság követelményére és előírja, hogy figyelembe kell venni a fejlesztési tevékenységek helyi környezeti hatásait. Ez fontos és támogatandó cél, amelyet a projektek tervezésébe és monitoringjába minden esetben integrálni szükséges.

Öröndetes, hogy a stratégia aláhúzza, hogy a helyi szükségletekre, igényekre és környezeti-társadalmi adottságokra szabott, bilaterális alapon megvalósuló fejlesztési program megvalósítása indokolt. Több helyen hivatkozik a stratégia

arra, hogy a helyi szükségletek és környezeti-társadalmi adottságok fontosak a fejlesztésben, amely reményt ad arra, hogy a magyar fejlesztéspolitika a célországok fenntarthatóságának erősítésére fog törekedni.

A stratégia kialakítása nem alapult széleskörű társadalmi vitán, de a nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó civil szervezeteket több körben vonták be a stratégia tervezési folyamatában. Ennek eredményeképp több fontos civil javaslat beemelésre került, s a stratégia környezeti szempontból sokat javult az első megfogalmazásokhoz képest.

A NEFE ELMÚLT KÉT ÉVTIZEDE ELEMZÉSE

A Külügyminisztérium Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Főosztályának működéséről szóló éves beszámolóit 2003-tól 2018-ig elérhetőek a főosztály hivatalos honlapján. Ezen dokumentumok tanulmányozásával tisztább képet kaphatunk a NEFE működéséről és projektjeinek sikerességéről, a stratégiában leírt célkitűzésekbe illeszthetőségéről, hiszen úgy gondoljuk, hogy a magyar állam nemzetközi fejlesztéseinek klíma szempontú elemzésére a legjobb módszer a NEFE éves eredményeinek, projektjeinek, célkitűzéseinek bemutatása.

15 év munkáját éves beszámolóiban, összesen 717 oldalban adta közre a kormány a nefe honlapján, minden évben kitérve az elmúlt évek eredményeire valamint a következő év tervezett projektjeire. A beszámolókat elemezve összességében elmondható, hogy a NEFE legaktívabb évei és a klímavédelem szempontjából legrelevánsabb projektjei 2014-ben és 2015-ben voltak, hiszen ekkor kerültek ki a legalaposabb és legszerteágazóbb beszámolók, ráadásul előtte alig volt szó klímavédelemről (2009-ig kellett várni, hogy éves beszámolóikban csak említésre kerüljön a téma és annak fontossága). Azóta tartalomban tizedére esett vissza a beszámolók terjedelme, amiből egyértelműen látszik, hogy a NEFE szervezete már nem foglal el kiemelt pozíciót a nemzetközi állami fejlesztésekben, hiszen a projektek száma és azok kifejtettségének mélysége is csökkent.

Összefoglalva a szervezet elmúlt 15 évét elmondható, hogy a NEFE nagyrészt humanitárius segélyezéssel, demokratikus átalakulást segítő programokkal, infrastrukturális fejlesztésekkel, adósságok elhagyásával, kereskedelmi kapacitások fejlesztésével, különböző civil szervezetek önrésztének biztosításával foglalkozott. Ugyan a fent felsorolt tevékenységeket fontosnak tartjuk, amelyeknek –úgy gondoljuk– helye van a nemzetközi fejlesztési együttműködésekben, egyik sem a szigorúan vett természetvédelemről, klímavédelemről szól. Ugyan elmondható, hogy ezen ügyek nélkül nincs társadalmilag igazságos és

ökológiailag fenntartható jövő, hiszen a kizárólag technikai megoldások nem nyújtanak kielégítő választ nem a közelgő szocio-ökológiai válságra, valamint a fenntartható jövő építését pénz- és gazdasági rendszerünk reformálásával kell kezdenünk, de a természet- és klímavédelmi projektek hiánya az elmúlt 15 év nemzetközi együttműködéseiből árulkodó az állam preferenciáit tekintve.

A következőkben a teljesség igénye nélkül bemutatjuk a NEFE elmúlt másfél évtizedét, kihangsúlyozva azokat a célokat vagy projekteket, amelyek úgy gondoljuk, hogy -ha csak egy keveset is- de hozzátektek az ökológiai és társadalmi fenntarthatóság felé vezető rögzös úthoz, vagy esetleg hátráltatták azt.

Összességében megállapítható, hogy a kezdeti években, 2003-tól a nemzetközi helyzet alakulása, illetve a végrehajtó szakintézmény hiánya miatt az projekteken a fejlesztési együttműködés feltételeit javító képzési programok kerültek előtérbe, a biztonsági elemek túlsúlyával. Például 2003 decemberi döntés volt az afgán rendőrség személyi állományának kiképzése, vagy a grúz parlamenti választások megszervezésének pénzügyi támogatása. De a 2004-es jelentés, miszerint a Honvédelmi Minisztérium a NEFE keretein belül kapott forrást arra, hogy egy 300 fős magyar katonai egység Irakban tartózkodhasson, is arra enged következtetni, hogy ezen projektek csak alapokat fektetnek a következő évek exportfinanszírozására. Ezekben az években kiemeltebb projekteknek, eredményeknek számított több harmadik világbeli ország adósságának eltörlése, vagy mérséklése. Legfőképpen Etiópia, Nicaragua adósságának nagy részét engedték el, ezzel szemben természetesen beruházási szerződésekben egyeztek meg a felek. Ez jól mutatja, hogy mi a NEFE projektek egyik fontos szempontja: Donor státuszukból fakadóan a nemzetközi szervezetek támogatásánál az alábbi két alapvető szempontot vették figyelembe: melyek azok az alapvetően az ENSZ rendszerbe tartozó szervezetek, amelyek a nemzetközi tapasztalatok és megítélés szerint a leghatékonyabb módon képesek a segítségnyújtásra, és; melyek azok a nemzetközi szervezetek, melyek a leginkább alkalmasak arra, hogy biztosíthassák a magyar nemzeti érdekek bevonását tevékenységükbe, összhangban a magyar fejlesztési együttműködési koncepció alapvető célkitűzéseivel. Vagyis a NEFE stratégiának elemzése igaznak bizonyult, az ország protekcionista felfogása határozza meg sok esetben a nemzetközi együttműködéseket. Ezekben az években az éppen aktuális természeti katasztrófával sújtott területek támogatása is kiemelt szerephez jutott, ezzel segítve az ott élő közösségeket. 2005-ben Afganisztánban támogatták a magyar civil szervezetek iskola-építési programját. Valamint Kambodzsában magyar civil szervezeteknek támogatták a korábbi magyar kórház és árvaház helyreállításával kapcsolatos tevékenységét, Jemenben a szalahaddini magyar kórház rekonstrukciójának előkészítését, Etiópiával pedig előre lépett az ország az adósság eltörlését célzó segélyező projektben. Úgy gondoljuk, hogy ugyan

ez nem közvetlen klímafinanszírozás, de ezen projektek nélkül elengedhetetlen lenne a társadalmilag igazságos fenntartható fejlődés, tehát üdvös iránynak véljük. 2007-ben fogalmazta meg a stratégia: Az AfT (Aid for Trade - kereskedelmi célú támogatások) célja a fejlődő országok (mindenekelőtt a legkevésbé fejlett országok, az LDC-k) támogatása a kereskedelmi reformok, kapacitások fejlesztése, a világkereskedelmi rendszerhez történő adaptáció érdekében tett erőfeszítéseik során. Az AfT magába foglalja a kereskedelmi, illetve kapcsolódó politikák tervezésére és végrehajtására, a termelő ágazatok versenyképességének javítására szánt támogatást, a beruházások ösztönzését, valamint a piacok fejlesztését. Vagyis tágran határozta meg a kötelezettségeket, de egyértelműen kiviláglik annak célja: a legkevésbé fejlett országok felemelkedését ez a stratégia a nemzetközi kereskedelmük fejlődésében látja.

A kezdeti évek után a NEFE nagyobb hangsúlyt kezdett fektetni a külföldön aktív magyar szereplők finanszírozására, vagyis a NEFE irányadóvá, forrássá vált, minisztériumok, állami szervezetek között kezdett forrást osztani, amelyek saját hatáskörükön belül használták fel nemzetközi kereskedelmi vagy egyéb célra. A minisztériumok és egyéb állami szervezetek is célorientáltan működnek, amelyek nem felcserélhetők. Például a külügyminisztérium elsődleges célját, vagyis a magyar állam szerepvállalásának és hatalmának növelését a világban, nem fogja feladni más célokért, emiatt aggályosnak és célját veszítettnek tartjuk, ha a minisztériumok saját hatalmukat költhetik el NEFE forrásaitak.

2008-ban a kormányzati szintű kétoldalú fejlesztési együttműködés és humanitárius segítségnyújtás forrásai már a Külügyminisztérium költségvetésében jelentek meg, összesen 1449 millió forint. Ennek nagy részét humanitárius segélyre, demokratikus átalakulás megsegítésére, és AfT fejlesztésekre valamint egyéb fejlesztési együttműködésekre szánták, de a beszámoló nem fejt ki, hogy ezek pontosan milyen fejlesztést jelentenek.

2009-ben esik szó először klímafinanszírozásról a NEFE éves beszámolóiban. Hangsúlyozza a cselekvés fontosságát, de nem ír konkrét cselekvési pontokat vagy projekteket. Általánosságban megfogalmazza, hogy segíteni kell a fejlődő országok üvegházhatású gáz kibocsátás-csökkentési célkitűzéseit, valamint klímavédelmi tevékenységeiket. Leírja, hogy a 2010-2012-es időszakban milyen hozzájárulással tudja segíteni a fejlődő országokat, de ez megegyezik a nemzetközileg elvárt kötelező hozzájárulással. A 2010-es jelentésben gyakorlatilag nincs új vállalás, csupán pontosítják az egy évvel azelőtt beharangozott vállalásokat és leírják, hogy a ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye (UNFCCC) alatt létrehozott és a Globális Környezetvédelemi Alap (GEF) által kezelt Legkevésbé Fejlett Országok Alapjába (LDCF) fizettek be 1 millió eurót, az elkülönített 6 millió euróból. A jelentés így fogalmaz:

"Ezzel a lépéssel hazánk a közép-európai donor országok sorában az elsők között ajánlott fel támogatást az éghajlatváltozás káros hatásaival szemben legsérülékenyebb, legkevésbé fejlett országok adaptációs tevékenységének elősegítésére."

Holott ez egy kötelező EU-s vállalása országunknak.

A következő években nem írnak jelentős megállapodásról, önkéntes klímavédelmi projektről a NEFE beszámolóí, a 2011-ben elfogadott durbani klímamegyezmény eredményeit közlik, amely keretein belül a nemzetközi közösség létrehozta a Zöld Klíma Alapot, mint a globális klímafinanszírozás fő intézményét, aminek fő célja a 2020-ig mobilizálendő 100 milliárd USD fejlesztési célú klímafinanszírozási forrás előteremtésének segítése. Ezen túl kiemelhető klímafinanszírozásról történő beszámolás 2016-ban történt:

"a Magyar Kormány elismerve a Zöld Klíma Alap szakpolitikai jelentőségét, csatlakozott az Alap feltöltéséhez 1 milliárd Ft-tal a 2015-2018-os periódusban."

Meg kell jegyeznünk, hogy itt sem önkéntes vállalásról van szó, hanem a párizsi kötelezettségek késői teljesítéséről.

A 2018-as beszámolóban ez olvasható:

"A KKM a Nemzeti Exportstratégiával, valamint az Afrika stratégiával a jövőben - a nemzetközi paradigmákkal összhangban - nagyobb hangsúlyt kíván fektetni a magyar gazdasági szereplők nemzetközi fejlesztési programokba történő bevonására mind hagyományos, mind innovatív fejlesztéspolitikai eszközökön keresztül. Kiemelt cél, hogy a fejlesztéspolitikára fordított összegek a jövőben az eddigieknél is hatékonyabban szolgálják a magyar külpolitikai és külgazdasági célkitűzéseket. Tekintettel arra, hogy a bilaterális alapon nyújtott támogatás nagyobb lehetőséget biztosít a magyar külgazdasági érdekek érvényesítésére, a KKM olyan projektek megvalósítására törekszik, amelyek egyszerre veszik figyelembe a helyi igényeket és a magyar kis- és középvállalatok komparatív előnyeit. Ennek megfelelően elsősorban környezetvédelmi, vízgazdálkodási, mezőgazdasági, egészségügyi, oktatási és az IKT területeken kívánja koncentrálni az erőforrásainkat. Mindemellett továbbra is meghatározó szempont a migrációt kiváltó okok csökkentése."

Vagyis a stratégiában is olvasható pragmatikus felfogás 2018-ra sem változott a NEFE-nél. Elsőszámú célkitűzésük valójában a magyar gazdaság további térnyerése, befolyásának növelése a fejletlen területeken. De mindemellett nem mehetünk el a magyar állam elmúlt években elért sikere mellett sem. Az elmúlt időszakban valósult meg a A Moszuli Szír Katolikus Érsekség és a Szír Ortodox Metropólia revitalizációs projektjei, a szír reformátusok humanitárius missziója, a "Nyitott Kórházak Szíria" projekt, a kurdisztáni Erbil gyógyszertámogatása, vagy Tell-Aszkuf újjáépítése. Ezeken belül egyházaknak és falvaknak, városoknak segített az állam templomokat és lakónegyedeket újjáépíteni, kórházak éves működési költségeit vállalta magára. Talán a legszebb példa erre Tell-Aszkuf települése, vagyis ma már Tell-Aszkuf - Magyarország leánya. Az Iszlám Állam által lerombolt iraki települést magyar állami segítséggel építettek újjá, aminek köszönhetően 1000 család költöztetett vissza lakóhelyére. A helyiek hálájuk jeléül nevezték át településüket Tell-Aszkuf - Magyarország leányára. Ezek a tevékenységek bizonyítják, hogy ugyan legtöbb esetben a nemzeti pragmatizmus vezeti a magyar államot a nemzetközi együttműködési projektekben, de vannak kivételek, mikor értékorientált döntéseket hoznak, ami megfelel a stratégiai célkitűzésekkel is, vagyis olyan segélyek folyósítása, ami helyben tartja az embereket és helyben igyekszik orvosolni a felmerülő társadalmi feszültségeket, válságokat.

A MAGYAR EXPORTFINANSZÍROZÁSI RENDSZER

EXIM (EXIMBANK ÉS MEHIB)

Magyarországnak két intézménye is felelős a hivatalos exportösztönzésért. A MEHIB (Magyar Exporthitel Biztosító Zrt./Magyar Export Hitelbiztosító Nyrt.) Magyarország államilag támogatott exportbiztosítási szolgáltatója. Az Eximbank (Magyar Export-Import Bank Nyrt.) Betölti Magyarország hivatalos exportbankjának szerepét. A nyilvánosság tájékoztatása során együtt jelennek meg EXIM néven.

Mindkét intézmény egyidejűleg alakult 1994-ben, és 100% -ban az állam tulajdonában vannak. A két intézmény nagyon szorosan együttműködik, megosztva egy irányítási struktúrát, valamint budapesti székhelyüket és közös weboldalukat. Az EXIM küldetése „hatékony magyarországi exportőrök kiszolgálása hatékony finanszírozási és biztosítási lehetőségek biztosításával, valamint a magyar eredetű termékek és szolgáltatások exportjának támogatása. A finanszírozott és biztosított exportszerződések egyik legfontosabb követelménye, hogy az exportőrök kötelesek igazolni az exportált áruk és szolgáltatások magyar származását a vonatkozó kormányrendeleteknek megfelelően.”

Az Eximbank és a MEHIB általános felépítését és fő tevékenységeit a Magyar Export-Import Bank Társaságról és a Magyar Export Hitel Biztosító Társaságról szóló 1994. évi XLII. törvény szabályozza. Kínálnak exportbiztosítást, befektetési biztosítást, exportösztönző kölcsönöket, valamint kötött segélyhiteleket, amelyek közelebb kötik őket az állam által támogatott ODA-programokhoz.

Megbízásának alátámasztására az EXIM exporthitelt és exportbiztosítást nyújt közvetlenül a magyar termékek / szolgáltatások exportőreinek, valamint beszállítóinak vagy külföldi vevőiknek. Refinanszírozási lehetőségeket biztosít a hazai és külföldi kereskedelmi bankok számára is, akik finanszírozzák a magyar exporttal kapcsolatos ügyleteket. Hiteleinek többségét az OECD szabályainak megfelelően kínálják közép- és hosszú lejáratú hitel formájában, kedvező rögzített kamatláb mellett.

Az elmúlt években az Eximbank az EXIM részeként a magánfinanszírozási piacra merészkedve igyekezett jelentősen növelni hitelállományát. A „munkahelyek fenntartása és létrehozása Magyarországon” célkitűzésével összhangban. A bank immár közvetetten tőkefinanszírozást is biztosít a magyar exportáló vállalatok számára a kiválasztott részvényalapokba történő befektetés révén.

Maga létrehozhat kockázati tőke- és magántőke-alapokat, vagy befektetőként csatlakozhat.

Az elmúlt években az EXIM tevékenységeit vitatták, amely jelentős nyilvánosságot kapott a médiában, különös tekintettel több kérdéses projekt finanszírozására. Vita tárgya volt Magyarország és az Európai Unió között arról is, hogy kormányzati intézménynek vagy a pénzügyi vállalatok szektorának kell-e besorolni.

VÁLLALATI STRUKTÚRA

A magyar állam mind az Eximbank, mind a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) 100% -át birtokolja, 2014 óta pedig a Külgazdasági és Külügyminisztérium rendelkezik minden részvényesi joggal. A tulajdonos (részvényes) jogait az állam Eximbank és MEHIB részvényeivel kapcsolatban az illetékes miniszter gyakorolja. A két intézmény együttesen nyújt exporttal és exporttal kapcsolatos finanszírozást (közvetlenül hitelezés útján vagy közvetve kockázati tőke és/vagy magántőke-alapok révén), valamint exporttal kapcsolatos biztosításokat és garanciákat. Integrált keretek között működnek együtt, és feladataikat megosztott szervezettel és vállalati identitással látják el az EXIM néven.

Speciális hitelintézetként az Eximbank az állam által támogatott tevékenysége mellett magán- és üzleti támogatással is nyújt hitelt. Ebben az esetben az export projekthitelek finanszírozási forrása a magántőkéből származik. Az állami tulajdonban lévő Magyar Fejlesztési Bank tulajdonjogának megváltozása óta a magyar állam közvetlen tulajdonává vált 2012-ben. Az Eximbank „közép- és hosszú távú finanszírozási igényeinek kielégítésére elsősorban az adósságpapírok kibocsátásával törekedett a nemzetközi tőkepiacokon és a pénzpiacokon. , [...] , nem pedig a magyar állami vagy állami tulajdonú szervezetek kölcsönei által. ”

A MEHIB, mint exportbiztosítási intézmény, exporthitelt biztosít az exportőröknek vagy bankjaiknak, ideértve az Eximbank hitelfelvevőit is. A MEHIB tevékenysége kiterjed a nem piac képes kockázati biztosításokra és a biztosítás viszontbiztosítási kötvényeire a hitel, a kezesség és a különféle pénzügyi veszteségek területén. A MEHIB tevékenységét általában az exportorientált külkereskedelmi ügyletek kapcsán végzi. Exportbiztosítási fedezet biztosítható a szállítás előtti kockázatok, a szállítás utáni kockázatok és a fennálló tartozások, valamint a gyártási kockázat, a szállítói hitel, a vevői hitel, a lízing, a bankgarancia és a beruházások tekintetében. Az EXIM közös címke alatt a két intézmény látja el az OECD és az EU jogszabályi keretei által szabályozott magyar export-hitelügy-nökség feladatait azzal az alapvető céllal, hogy megkönnyítse a magyar áruk és szolgáltatások külföldi piacokon történő értékesítését.

Az EXIM döntési struktúrái hivatalosan támogatott exporthitel-ügynökségeként működnek

Az EXIM főbb testületei (az „EXIM törvény” szerint):

- Az „alapító”: A külgazdasági ügyekért felelős miniszter.
- Az Igazgatóság, mint az Eximbank és a MEHIB irányító testülete.
- A Felügyelő Bizottság, amely felügyeli az Eximbank és a MEHIB irányítását és adminisztrációját.
- Az Eximbank és a MEHIB funkcionális egységeit a vezérigazgató vezeti, akinek feladatait és hatáskörét az Igazgatóság határozza meg. A vezérigazgatón kívül az Igazgatóság a vezérigazgató-helyettesből, az informatikai ügyvezető igazgatóból és a kockázatkezelésért felelős ügyvezető igazgatóból áll.

KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS EMBERI JOGI SZEMPONTOK

Az EXIM szerint az exporthitel-finanszírozással potenciálisan támogatott projekt minden környezeti és társadalmi hatását és kockázatát felül kell vizsgálni és értékelni kell a pályázat és a projektre vonatkozó döntés során: „A magyar ECA-knak hozzá kell járulniuk a környezetvédelemhez azon elven, miszerint az EXIM forrásai nem támogathatnak elfogadhatatlan káros környezeti hatású projekteket. A törvény szerint az EXIM köteles figyelembe venni a környezeti és társadalmi szempontokat, valamint a biztosításra való jogosultság kritériumai között az OECD által alkalmazott vonatkozó szabályokat.”

Az EXIM kijelenti, hogy belső szabályozási rendszerében megvalósította a közös megközelítést. Ezek szerint a tranzakciókat előre figyelik és korai szakaszban rangsorolják. Az EXIM által alkalmazott magyar környezet- és szociálpolitika vezérelvei: a vonatkozó magyar jogszabályok betartása, ideértve a Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségvállalásokat és környezetvédelmi megállapodásokat; betartani az üzleti titoktartásra és az üzleti érdekekre vonatkozó jogi szabályozásokat, összhangban a nyilvánosságra hozatal vonatkozó szabályaival; és legyenek elég rugalmasak és alkalmasak a folyamatos fejlesztésre a nemzetközi szabályok és trendek követése érdekében. A projektek környezeti és társadalmi hatásainak értékelésekor az EXIM-nek az érdekelt felekkel együttműködve kell működnie, és tiszteletben kell tartania a vevő országok jogait.

KIZÁRÁSI LISTÁK

Az EXIM kijelenti, hogy nem vállalja a következő projekteket (a MIGA kizárási lista alapján):

- Bármely olyan termék vagy tevékenység előállítása vagy kereskedelme, amelyet a fogadó ország törvényei vagy rendeletei, vagy nemzetközi egyezmények és megállapodások alapján illegálisnak tekintenek, vagy amelyek nemzetközi tilalmak alá tartoznak, például gyógyszerek, peszticidek / herbicidek, ózonréteget lebontó anyagok, PCB, vadon élő állatok vagy a CITES által szabályozott termékek.
- Fegyverek és lőszer gyártása vagy kereskedelme.
- Alkoholos italok gyártása vagy kereskedelme (a sör és a bor kivételével).
- Dohánytermelés vagy -kereskedelem.
- Szerencsejáték, kaszinók és ezzel egyenértékű vállalkozások.
- Radioaktív anyagok gyártása vagy kereskedelme. Ez nem vonatkozik az orvosi felszerelések vásárlására, a minőségellenőrzésre (mérésre).
- Kötés nélküli azbesztszálak gyártása vagy kereskedelme. Ez nem vonatkozik a ragasztott azbesztcement lemez megvásárlására és felhasználására, ha az azbeszttartalom kevesebb, mint 20%.
- Drifthálós halászat a tengeri környezetben 2,5 km-nél hosszabb hálók használatával.
- Kényszermunka / káros gyermekmunka, káros vagy kizsákmányolással járó termelés vagy tevékenységek.
- Kereskedelmi fakitermelés elsődleges trópusi nedves erdőkben.
- Faanyag vagy más erdészeti termékek előállítása vagy kereskedelme, nem fenntartható módon kezelt erdőkből.
- Jelentős mennyiségű veszélyes vegyi anyag gyártása, kereskedelme, tárolása vagy szállítása, vagy veszélyes vegyi anyagok kereskedelmi szintű használata. A veszélyes vegyi anyagok közé tartozik a benzin, a kerozin és más kőolajtermékek.
- Olyan termelés vagy tevékenység, amely az őslakos népek tulajdonában lévő vagy ítélet alapján igényelt földekre hat, az ilyen népek teljes dokumentált beleegyezése nélkül.

Ezenkívül minden EXIM termékleírás tartalmazza a kizárt tevékenységek részletes listáját.

JAVASLATOK AZ EXPORT FINANSZÍROZÁSI RENDSZER KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ JAVÍTÁSÁRA

Az Eximbank gyorsan növekvő szerepet játszik Magyarország fejlesztési finanszírozásában, és tevékenységeinek nagy része hozzájárul a fejlődő országok jövőjének alakításához.

Ezért fontos, hogy az Eximbank:

- valósítsa meg gyakorlatban az OECD iránymutatásai valamennyi követelményét;
- fokozza az intézmény és projektjeinek átláthatóságát a magyar adófizetők és az érintett emberek számára a kedvezményezett országokban;
- integrálja a környezeti és társadalmi fenntarthatósági kritériumokat a projekt teljes szakaszába.
- növelje a koherenciát stratégiai prioritásai és a támogatott projektek, valamint a 2015 utáni fejlesztési menetrend között
- erősítse a kizárási listákat annak megakadályozására, hogy az ügynökségek támogassák a különösen környezetre vagy társadalmilag káros projekteket.
- az intézményeken belül a környezeti, társadalmi és emberi jogi átvilágításnak a projektciklus minden szakaszában meg kell valósulnia, és a vonatkozó információknak a nyilvánosság számára elérhetőnek kell lenniük.
- zárjon ki minden olyan üzleti partnert az exporthitel-biztosításokhoz való hozzáféréstől, amely agresszív adótervezési rendszereket alkalmaz,
- tűzzön ki egyértelmű célokat a fosszilis üzemanyagokkal kapcsolatos projektek fokozatos megszüntetésére, és csak olyan ügyleteket kell figyelembe venni, amelyek hozzájárulnak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlati reziliens fejlődéshez.

Csak így garantálható, hogy az Eximbank által finanszírozott projektek valós megoldásokat támogassanak a globális problémák megoldása érdekében.

A továbbiakban két konkrét javaslatot bontunk ki részletesen.

SZÜNTESSÜK MEG A SZÉN ALAPÚ PROJEKTEK EXPORTFEJLESZTÉSI TÁMOGATÁSÁT!

Az Éghajlat-változási Kormányközi Testület (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) legújabb jelentése szerint a globális felmelegedés $1,5^{\circ}\text{C}$ -ra való korlátozása gyors, messzemenő és radikális változásokat követel a társadalom és a gazdaság minden területén. A hőmérséklet 1°C -os növekedésének következményeit már most tapasztaljuk, többek között a szélsőségesebb időjárási viszonyok (hazánkban például a megszokottnál egyre ritkábban, ellenben hevesebben és hosszabb ideig elhúzódó esőzések) a gyorsuló ütemben növekvő tengerszint és a sarkköri jégtakarók csökkenésének formájában.

A jelenleg futó globális energiaberuházások több mint 70%-a kormányzati fejlesztéshez köthető és szén alapú. Így a helyzet egyértelmű: a világ energia-sorsát a kormányok által hozott döntések és az alkalmazott politikák határozzák meg. Ahogy az emberiség, a gyermekeink és a jövő generációinak sorsát is. Felelősségünk körébe immár nemcsak önmagunk, hanem az eljövendő generációk is beletartoznak.

Azt már tudjuk, hogy a jelenleg működő olaj- és gázmezők tartalékainak felhasználása $1,5^{\circ}\text{C}$ -ot meghaladó átlaghőmérséklet növekedést fog eredményezni. A Párizsi Megállapodás értelmében, amely 2020-ban lép hatályba, a megállapodást aláíró felek – így Magyarország is – arra vállaltak kötelezettséget, hogy a globális felmelegedést legalább 2°C -os szint alatt tartják. Ahhoz, hogy ezen kötelezettségvállalásuknak az országok eleget tegyenek nem szabad semmilyen új olaj- és gázmező fejlesztési támogatásba belekezdeni; sőt, a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának és támogatásának csökkentése az egyik legfontosabb intézkedés, amellyel a kormányok még tehetnek valamit globális szinten a bolygó, lokális szinten pedig állampolgáraik sorsának alakulásáért.

Az IPCC jelentés figyelmeztetését számos nemzetközi szervezet vette komolyan, így többek közt a Nemzetközi Energia Ügynökség (International Energy Agency, IEA) is. Utóbbi, a Világ Energiaügyi Kilátásainak (World Energy Outlook, WEO) éves szintű elemzésével globális szinten végez felmérést a világ aktuális energia trendjeiről és energiafelhasználásunk/energiafogyasztásunk tükrében különféle forgatókönyveket társít hozzá. A WEO 2018-as elemzése szerint is az eddigiektől eltérően egy sokkal erőteljesebb fellépésre van szükség a Párizsban meghatározott 2°C -os cél megtartása érdekében. A „Híd-forgatókönyvre” keresztelt cselekvési terv¹ kizárólag olyan cselekvéseket javasol, melyek a tesztelés próbáját már kiállt, ismert technológiákra és szakpolitikai intézkedésekre támaszkodnak, és amelyek képesek bolygónkat a maximum 2°C -os hőmérsékletemelkedési pályán megtartani, valamint az éghajlatvédel-

mi ambíciókat növelni. A „Híd-forgatókönyv” értelmében 2020 körül fogunk eljutni az energiával kapcsolatos, globális felmelegedést okozó üvegházhatású gázok kibocsátásának csúcsához. A forgatókönyv javasolt intézkedései éppen ezért a következők:

- Növelni kell az energiahatékonyságot az ipar, az épületenergetika és építkezések, valamint a közlekedés szektoraiban.
- Fokozatosan csökkenteni kell a legkevésbé hatékony szénerőművek használatát, majd építésüket is teljesen be kell tiltani.
- Növelni kell a megújuló energia-technológiákba történő beruházások mértékét az energiaágazaton belül, hogy 2030-ra elérhessék a 400 milliárd dolláros „hozamot.”
- Fokozatosan meg kell szüntetni a végfelhasználók fosszilis tüzelőanyag támogatását 2030-ig.
- Csökkenteni kell az olaj- és gáztermelésből származó metán-kibocsátás mértékét.

Földünk fosszilis tüzelőanyag-tartalékai jóval nagyobbak, mint amit kitermelésük és az éghajlatváltozás szempontból megengedhetnénk magunknak: a Nemzetközi Energia Ügynökség szerint a bizonyított fosszilis tüzelőanyag-tartalékok legalább kétharmadának a felszín alatt kellene maradnia (IEA - World Energy Outlook, 2012). A szervezet továbbá amellett foglalt állást, hogy ahhoz, hogy legalább az 50% esélyét megteremtsük annak, hogy a globális hőmérséklet-emelkedés 2° C-on belül maradjon, 2017-et követően kizárólag zéró szén-dioxid-kibocsátású közüzemeket és infrastruktúrákat szabad fejleszteni, mivel a 2010 és 2035 között időszakra engedélyezett össz- kibocsátás 80%-a már így is zárolva van: ugyanis – korunk fogyasztási szokásaival – már most felértük a kibocsátás tervezett/előírányzott mértékét.

Az éghajlat-tudomány igen világosan azt követeli az állami energiafinanszírozástól, hogy a fosszilis tüzelőanyagokról sürgősen térjen át a megújuló energiára és energia-megtakarításokra. Az energiaszektor megújuló energiaforrások mentén történő átalakítása az éghajlatváltozás mérséklése mellett jelentős járulékos előnyökkel járna, úgy mint:

- a tisztább levegőből származó egészségügyi előnyök,
- a tiszta energia révén zöld munkahelyek milliói jöhetnek létre,
- a fosszilis tüzelőanyagok szállítási kockázatainak, a felvízi bányászatnak és a kitermelésnek az elkerülésével lehetőség nyílna a biológiai sokféleség megőrzésére,
- javulhatna az energiafüggetlenség és szuverenitás, valamint a külső sokkok elleni ellenálló képesség.

Az exporthitel-ügynökségek (ECA-k) a kormányok által alkalmazott kulcsfontosságú intézményekként a magáncégek tengerentúli üzleti vállalkozásait hivatottak támogatni. Az exporthitel-ügynökségek garanciák és biztosítékok széles körét biztosítják a magánvállalkozások és cégek számára. Ez, a szóban forgó vállalatok számára könnyebb hozzáférést jelent a főként bankoktól származó finanszírozásokhoz. Továbbá, a versenyképes piacokon jobb esélyhez-pozíciókhoz jutnak a nemzetközi ajánlattételi műveletekben. Tehát pénzügyileg egy meglehetősen kiemelt és kedvező feltételrendszer az, amelyben mozognak. Ehhez képest az ECA-k fosszilis tüzelőanyagokkal kapcsolatos tranzakcióit érintő nyilvánosan elérhető információk köre meglehetősen szűk.

Ahogy azt az IPCC 2014. márciusi jelentése is megfogalmazta, a 2° C-os éghajlatváltozási határértéknek megfelelően a következő két évtizedben – a 2010–2029 közötti időszakban – a hagyományos fosszilis tüzelőanyag-erőművekbe történő éves beruházásoknak évente átlagosan 30 milliárd dollárral, míg a fosszilis tüzelőanyagok kitermelésére irányuló éves beruházásoknak átlagosan 110 milliárd dollárral kell csökkenniük. Ehhez képest a fosszilis tüzelőanyaggal működtetett erőművek és a tüzelőanyagok kitermelésére irányuló exporthitel fejlesztések más állami és kormányközi támogatásokkal együttesen egy folyamatosan növekvő tendenciát mutatnak. Az OECD 2003-tól 2013-ig terjedő időszakot vizsgáló statisztikái az exporthitel-ügynökségek számadataira vonatkozóan a nagyobb fosszilis tüzelőanyag-ágazat egészére nyújtottak bizonyos várható előrejelzéseket. Az exporthitelekről szóló megállapodás² keretében az exporthitel-ügynökségek több mint 56,2 milliárd euróval (60 milliárd dollárral) támogatták a villamos energiaprojekteket.³ A statisztikák kimutatták, hogy a lejelentett villamos energiaprojektek 62%-a volt fosszilis tüzelőanyaggal működtetett erőmű. A számok tehát világosan tükrözik a fosszilis tüzelőanyaggal kapcsolatos tranzakciók mélységét.

A globális energiával kapcsolatos szén-dioxid-kibocsátás egy három éves stagnálást követően (CO₂) 2017-ben 1,6%-kal nőtt: az akkor nyert korai adatok alapján egy folyamatos növekedést volt várható 2018-ra, messze az éghajlatváltozási célokkal összhangban lévő, kijelölt úttól. Az azonban, hogy a Párizsi Éghajlatvédelmi Egyezményben lefektetett célok megvalósításától egyre távolabb kerülünk, csak az érem egyik oldala. A másik, ami a lehető legszemélyesebb érint minket, mint emberiséget, az a globális felmelegedéssel járó egészségügyi kockázatok garmadája. Az energia szektorral kapcsolatos légszennyezések évente több millió korai halálesetet okoznak.⁴ A szén a legnagyobb szén-dioxid- kibocsátású fosszilis tüzelőanyag és súlyos környezeti és egészségügyi terheket ró ránk: így nem meglepő, hogy több olyan ország is van, amely már megkezdte a szén állami finanszírozásának beszüntetését. Ezt a kezdeményezést kell globálisan kiterjeszteni az összes fosszilis tüzelőanyagra és a magas szén-dioxid-kibocsátású projektek támogatásának beszüntetésére.

Mindebből világosan látszik, hogy a szóban forgó exporthitel támogatásoknak vezető szerepe van a jelenleg folyó éghajlatváltozásban és a légköri CO₂ koncentráció növekedésében.

EGYENLÍTŐI ALAPELVEK ALKALMAZÁSA (EQUATOR PRINCIPLES)

Az "Equator Principles" névre keresztelt alapelvek - továbbiakban: Egyenlítői Alapelvek - célja, hogy közös keretrendszert biztosítsanak az exporthitelek nyújtó pénzügyi intézményeknek. **Az Egyenlítői Alapelveket követő pénzügyi intézmények** (Equator Principles Financial Institutions, EPFIs, továbbiakban: EPFI-k) **környezetvédelmi és szociális politikáikban kötelezettséget vállaltak az elvek alkalmazására**, valamint arra, hogy a projektek finanszírozásakor eljárásrendjüket és standardjaikat ezen elvek mentén alakítják ki. Az Alapelvek preambulumban egyértelműen megfogalmazásra került, hogy az EPFI-k nem támogatják azon projektek finanszírozását vagy a projektekhez kapcsolódó vállalati hitelek biztosítását, ahol az ügyfelek jelenleg nem tudnak vagy a későbbiekben nem lesznek képesek az Egyenlítői Alapelveknek megfelelni.

A 2013 júniusában kidolgozott **Egyenlítői Alapelvek** összesen tíz elvet ölelnek fel, melyek az exporthitel intézmények által finanszírozott projekteknek **egy önkéntesen alkalmazandó hitelkockázat-kezelési keretet és útmutatást nyújtanak** a környezeti és szociális kockázatok elemzésében és projektfinanszírozási tevékenységeikben. Ezek az elvek a következők:

1. Felülvizsgálat és kategorizálás

A megfelelő gondosság elvének megfelelően, a lehetséges környezeti és társadalmi kockázatok és hatások mértékét vizsgálva **a projektek átvilágításra majd besorolásra kerülnek az alábbi három kategória valamelyikébe** (negatív hatásaik csökkenő sorrendjében):

- **A kategória** – potenciálisan jelentős káros környezeti és társadalmi kockázatokkal és / vagy hatásokkal rendelkező projektek, amelyek sokrétűek, visszafordíthatatlanok vagy példa nélküliek;
- **B kategória** – potenciálisan kevésbé káros, kis mértékű környezeti és társadalmi kockázatokkal és / vagy hatásokkal rendelkező projektek, melyek általában helyspecifikusak, nagyrészt visszafordíthatóak és enyhítő intézkedésekkel könnyen kezelhetőek;
- **C kategória** – minimális mértékben vagy káros környezeti és társadalmi kockázatokkal és / vagy hatásokkal nem rendelkező projektek.

2. Környezeti és társadalmi értékelés – ex ante hatásvizsgálat (Environmental and Social Impact Assessment, ESIA)

Az EPFI valamennyi „A” és „B” kategóriájú projekt esetében megköveteli, hogy ügyfelei a javasolt projektjek környezeti és társadalmi kockázat- és hatásfelmérése végett egy előzetes, **ex ante hatásvizsgálatot folytassanak le.** Az Értékelési Dokumentumnak tartalmaznia kell olyan intézkedési javaslatokat, melyek a javasolt projektek jellegének és mértékének megfelelően minimalizálják, enyhítik és ellensúlyozzák a káros hatásokat. Az „A” és bizonyos esetekben a „B” kategóriájú projekteknél az Értékelési Dokumentumnak tartalmaznia kell egy Környezeti és Társadalmi Hatásvizsgálatot (Environmental and Social Impact Assessment, ESIA). Továbbá, a magas kockázatú körülmények esetén indokolt lehet, hogy az ügyfelek a szóban forgó dokumentumot az emberi jogok gondosságának megfelelően további hatásvizsgálatokkal egészítsék ki.

3. Az alkalmazandó környezetvédelmi és szociális normák

Az értékelési folyamatnak elsődlegesen a fogadó ország releváns, környezetvédelmet és szociális területet érintő törvényeinek és rendeleteinek kell megfelelnie. Az EPFI-t alkotó pénzügyi intézmények meglehetősen eltérő piacokon tevékenykednek: némelyik erőteljes környezetvédelmi és társadalmi irányítással, kidolgozott jogszabályi rendszerrel és intézményi kapacitással rendelkezik, melyek célja az emberek és a természeti környezet védelme; és vannak, melyek még csak most dolgozzák ki a jogszabályaikat, technikai és intézményi kapacitásaikat a környezeti és társadalmi kérdések kezelésére. Ennek alapján, az Egyenlítői Alapelvek különbséget tesznek a “Jegyzékben Szereplő” és a “Jegyzékben nem Szereplő” országok között a jogszabályi megfeleléség szempontjából: utóbbinál ugyanis a nemzeti jogszabályozás hiányosságai miatt az értékelési folyamatnak a Nemzetközi Pénzügyi Társaság (IFC) Környezetvédelmi és Társadalmi Fenntarthatósági Teljesítményszabványainak és a Világbank-csoport Környezetvédelmi, Egészségügyi és Biztonsági Irányelveinek (EHS iránymutatásainak) kell megfelelnie.

4. Környezetvédelmi és Szociális Irányítási Rendszer és az Egyenlítői Alapelvek Cselekvési Terve

Valamennyi „A” és „B” kategóriájú projekt esetében az EPFI megköveteli ügyfeleitől, hogy rendelkezzen Környezetvédelmi és Szociális Irányítási Rendszerrel (Environmental and Social Management System, ESMS). Továbbá, az ex ante értékelés során felmerült kérdések megválaszolására és a konk-

rét intézkedések megfogalmazására az ügyfelek kötelesek egy **Környezetvédelmi és Szociális Irányítási Tervet** (Environmental and Social Management Plan, ESMP) készíteni az alkalmazandó szabványok figyelembevételével. Utóbbi feltétel hiányos teljesülése esetén az EPFI és az ügyfél egy közös **Egyenlítői Alapelvek Cselekvési Tervet** (Equator Principles Action Plan, AP) dolgoz ki, amely felvázolja a hiányosságokat és a szükséges kötelezettségvállalásokat az alkalmazandó szabványoknak megfelelően.

5. Az érdekelt felek bevonása

Valamennyi „A” és „B” kategóriájú projekt esetében, melyek potenciálisan jelentős káros hatással vannak az érintett közösségekre az Egyenlítői Alapelvek értelmében **az ügyfél köteles egy konzultációs-tájékoztatási és egy részvételi folyamatot indítani**. A konzultációs folyamatnak a következő feltételeknek kell megfelelnie:

- a tájékoztatásnak tartalmaznia kell a projekt kockázatait és hatásait, a projekt fejlesztési szakaszait;
- a konzultációnak tekintettel kell lennie az érintett közösségek nyelvi preferenciáira és döntéshozatali eljárásaira, valamint a hátrányos helyzetű és kiszolgáltatott csoportok szükségleteire;
- a folyamatnak teljes egészében külső befolyásolástól, beavatkozástól, kényszerítéstől és megfélemlítéstől mentesen kell végbe mennie.

A projekt kockázatait és hatásait tartalmazó Értékelési Dokumentumot az érintett közösségek számára könnyen hozzáférhetővé kell tenni: a közösség nyelvi preferenciáit és kulturális beágyazottságát is figyelembe véve.

A környezeti vagy társadalmi kockázatokkal és kedvezőtlen hatásokkal járó projektek esetében a dokumentumot az értékelési folyamat korai szakaszában kell közzétenni, de minden esetben a projekt megkezdése előtt és folyamatos jelleggel.

Az EPFI-k elismerik, hogy a bennszülött népek a projekt által érintett közösségek sérülékeny szegmensét képviselhetik. Éppen ezért a bennszülött népeket érintő projekteknel mindenképp szükséges a bevonásuk a konzultációs-tájékoztatási és a részvételi folyamatokba. A tervezett projekteknek továbbá meg kell felelniük a bennszülöttek jogait és védelmét szolgáló nemzeti jogszabályoknak, valamint azoknak a jogszabályokat is, melyeknek a fogadó ország a nemzetközi jog alapján kötelezettségéből adódóan igyekszik eleget tenni.

6. Panaszmechanizmus

Valamennyi „A” és „B” kategóriájú projekt esetében az EPFI megköveteli ügyféltől, hogy a Környezetvédelmi és Szociális Irányítási Rendszer részeként **létrehozzon egy olyan panaszkezelési mechanizmust, amelynek célja, hogy a projekt környezeti és társadalmi teljesítményével kapcsolatos aggályok és sérelmek célzottan eljussanak a projektvezetéshez és azokra a lehető leggyorsabban válasz is szülessen.** A mechanizmus arra törekszik, hogy az aggályokat haladéktalanul megoldja egy olyan érthető és átlátható konzultációs eljárás segítségével, amely kulturális szempontból megfelelő, könnyen hozzáférhető és nem ró költséget a panaszt benyújtó félre. A mechanizmus nem akadályozhatja a bírósági vagy közigazgatási jogorvoslatokhoz való hozzáférést.

7. Független felülvizsgálat

Projektfinanszírozás

Valamennyi „A” és „B” kategóriájú projekt esetében szükséges egy független környezetvédelmi és szociális tanácsadó, aki nem kapcsolódik közvetlenül az ügyfélhez. Ez a független szakértő az, aki az Értékelési Dokumentum, a Környezetvédelmi és Szociális Irányítási Terv, a Környezetvédelmi és Szociális Irányítási Rendszer és az érdekelt felek bevonásának független szakértői értékelését lefolytatja annak érdekében, hogy támogassa az EPFI gondosságát és az Egyenlítői Alapelvek megfelelőségét.

Projekthez kapcsolódó vállalati hitelek

Hasonlóan szükség van a független környezetvédelmi és szociális tanácsadó által végzett független felülvizsgálatra a potenciálisan nagy kockázattal járó projektek esetében az alábbi feltételek bármelyikének teljesülése esetén:

- a projekt káros hatással van a bennszülött népekre,
- a projekt kritikus hatással van az élőhelyre/élővilágra,
- a projekt jelentős hatással van a kulturális örökségre,
- a projekt nagyszabású áttelepítéssel jár.

8. Egyezmények/Egyezségokmányok

Az Egyenlítői Alapelvek fontos erőssége a megfeleléshez kapcsolódó megállapodások megkötése.

Az ügyfél minden projekt esetében kötelezi magát a Finanszírozási Dokumentációban, hogy a fogadó ország hatályos környezetvédelmi és szociális törvényeinek, szabályozásainak és engedélyezéseinek valamennyi anyagi vonatkozásban eleget tesz.

Továbbá az összes „A” és „B” kategóriájú projekt esetében az ügyfél kötelezi magát a pénzügyi dokumentációban,

- hogy betartja a Környezetvédelmi és Szociális Irányítási Tervet és az Egyenlítői Alapelvek Cselekvési Tervet (amennyiben az utóbbi alkalmazandó) a projekt felépítése és üzemeltetése során;
- hogy időszakos jelentéseket készít az EPFI-vel egyeztetett formátumban, melyeket vagy belsős kollégákkal, vagy egy harmadik fél szakértőivel készíttetnek el (a jelentések gyakorisága a projektek hatásainak súlyosságával, vagy a törvény által előírtakkal arányos, de minimum évente kerül sor rá);
- hogy ott, ahol alkalmazandó, vállalja a létesítmények leszerelését a jóváhagyott leszerelési tervnek megfelelően.

Ha az ügyfél nem felel meg a környezetvédelmi és szociális előírásoknak, az EPFI további együttműködést ajánl az ügyfélnek a korrekciós intézkedések megtételére annak érdekében, hogy a projektet a megfelelés irányába lehessen terelni. Ha az ügyfél nem képes helyreállítani a megfelelést egy meghatározott türelmi időn belül, az EPFI fenntartja a jogot, hogy gyakorolja az általa megfelelőnek ítélt jogorvoslati lehetőségeket.

9. Független monitoring és jelentéstétel

Projektfinanszírozás

Annak érdekében, hogy a projekt megfeleljen az Egyenlítői Alapelveknek a hitel teljes futamideje alatt, valamint a pénzügyi zárást követően is biztosított legyen a projekt folyamatos nyomon követhetősége (monitoringja) és a jelentések hozzáférhetősége, az **EPFI minden „A” és „B” kategóriájú projekt esetében előírja egy független környezetvédelmi és szociális tanácsadó, vagy egy külső szakértő bevonását.** Így az ügyfél igazolni is tudja monitoring információit. Ezen információk aztán az EPFI-nak kerülnek továbbításra.

Projekthez Kapcsolódó Vállalati Hitelek

Olyan projektek esetében, amelyeknél a 7. elv alapján független felülvizsgálatra van szükség, az EPFI megköveteli egy független környezetvédelmi és szociális tanácsadó kinevezését a pénzügyi zárást követően, vagy előírja, hogy az ügyfél külső szakértői által igazolja monitoring információit, melyek aztán az EPFI-nak kerülnek továbbításra.

10. Jelentéstétel és átláthatóság

Az ügyfél jelentéstételi kötelezettsége:

Az alábbi jelentéstételi kötelezettségeknek kell megfelelni az 5. elv részeként megfogalmazott közzétételi kötelezettségeken túlmenően.

Valamennyi A és B kategóriájú projekt esetében:

- Az ügyfélnek gondoskodnia kell arról, hogy online elérhetővé és hozzáférhetővé tegye a Környezeti és Társadalmi Hatásvizsgálat összesítőjét.
- Az évi 100 000 tonna CO₂ egyenértéket meghaladó kibocsátások esetében az ügyfél még a projekt működési ideje alatt köteles üvegházhatásúgáz-kibocsátásairól egy nyilvános jelentést készíteni.

EPFI jelentéstételi kötelezettségek

Az EPFI figyelembe véve a megfelelő titoktartási megfontolásokat, minimum évi egyszer köteles nyilvános jelentést készíteni a pénzügyi zárás szakaszába ért kifizetésekről, valamint az Egyenlítői Alapelvek végrehajtási folyamatáról és annak tapasztalatairól.

A MAGYAR TERMÉSZETVÉDŐK SZÖVETSÉGÉRŐL

A Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) több mint 100 hazai környezet- és természetvédő szervezet közössége, fő célja a természet egészének a védelme és a fenntartható fejlődés elősegítése. Az 1989-ban alapított Szövetség tagjai Magyarország minden megyéjében jelen vannak és küzdenek természeti értékeink megóvásáért, a környezeti terhelések megelőzéséért.

Az MTVSZ elveiben radikális szervezet: a környezeti problémák okaira akarjuk ráirányítani a döntéshozók és az állampolgárok figyelmét közösségi akciókkal, hiteles szakmai rendezvényekkel, megalapozott tanulmányokkal és kiadványokkal, célzott érdekérvényesítési tevékenységgel. Nem technikai vagy felszínes politikai megoldásokban hiszünk, hanem szükségét érezzük gondolkodásunk, erkölcsünk és velük együtt termelési és fogyasztási rendszerünk gyökeres átalakításának.

A természetvédelem a politika és a legtöbb ember számára a még éppen maradt és természetvédelmi oltalom alá helyezett területek vagy egyes védett fajok megőrzését jelenti. Számunkra a természet a bennünket körülvevő környezet nagy egésze, az a forrás, amelyből mi, emberek táplálkozunk, amelyből elveszünk az életünkhöz szükséges javakat, s amelynek mi részei vagyunk: nem uralkodunk rajta, hanem ezer szálon függünk tőle.

A természet ennek a valódi helyzetnek és felfogásnak megfelelő, szerepén viselkedést követel az emberiségtől. Az ember célja természetesen társadalmának fejlesztése, az emberi élet minőségének javítása, de be kell látnia, hogy ez a cél csak a természet fenntartásán keresztül érhető el. Ha úgy tetszik: éppen saját önzésünk, jól felfogott alapvető érdekünk követeli meg tőlünk a természet megőrzését.

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

ÉLETIGENLŐ TÁRSADALMAT ÉS GAZDASÁGOT!

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország